

Valprogram

Centerpartiet Västra Götaland



Centerpartiet

VÄSTRA GÖTALAND

Förord

Centerpartiet i Västra Götalands valprogram gäller inför mandatperioden 2022 – 2026 och omfattar politik för Västra Götalandsregionens (VGR) ansvarsområden, men också viktiga nationella och europeiska frågor för regionens utveckling. I de flesta utvecklingsfrågor sker beslutsfattandet genom flernivåstyrelse. Först när kommun, region, stat och EU är överens om inriktningen, åstadkoms verklig förändring. I flernivåstyrelsen har partiet en särskild roll i att ange den politiska inriktningen. I andra politiska fält, till exempel inom hälso- och sjukvården, delas ansvar mellan kommuner och region. Som medborgare är det inte helt lätt att veta vilken politisk församling som fattar besluten. Det är därför viktigt att ha en gemensam politik som väljaren kan ta ställning till.

Västra Götalandsregionen har ett regionalt utvecklingsansvar för territoriet Västra Götalands län, beslutet om den regionala utvecklingsstrategin fattas formellt av regionfullmäktige men framtagandet, insatserna, ekonomi ger i samverkan med kommuner, företag, föreningar, akademien, statliga och europeiska myndigheter med flera. Västra Götalandsregionens ansvar är att bjuda in och hålla samman samarbeten.

Regionernas huvudsakliga ansvar enligt lagstiftaren är regional utveckling inklusive näringspolitik, kompetensförsörjningsplaner, hälso- och sjukvård - delat med kommunerna, kollektivtrafik och prioriteringar inom infrastruktur. Regionen utför på uppdrag av kommunerna utbildning inom naturbruk samt driver egna folkhögskolor, Göteborgsoperan, Göteborgs Symfoniker (Sveriges Nationalorkester) och flertalet museer.

Det är ett sammanhållet och omfattande valprogram som pekar ut den utvecklingsinriktning vi vill se i Västra Götaland. I texten anger vi utvecklingsinriktningen för länet medan i attsatserna fokuserar programmet på beslut som bör antas i nämnder, styrelser och fullmäktige i regionen. Centerpartiet i Västra Götaland har också antagit en miljöproposition och kulturproposition med fördjupad politikutveckling.

Valprogrammet är ett dokument utvecklat för att vara grund för opinionsbildning och stödja partiets företrädare på lokal och regional nivå i beslutande församlingar. Inför valet kommer styrelsen för Centerpartiet i Västra Götaland göra prioriteringar i ett valmanifest, där partiets viktigaste valfrågor i regionen sammanfattas.

Valprogrammet antogs den 30 november i samband med den extrainsatta höststämman i Alingsås.

Västra Götaland en plats i världen	1
1. Vi vill bygga kompetens	2
Utmaningar.....	2
Bygga kompetens.....	3
Regionala insatser för bättre matchning.....	4
Underlätta samarbeten mellan Västsvenska lärosäten	5
Ge alla unga möjligheter att välja gymnasieskola i hela Västra Götaland.....	5
Fullföljda studier vid folkhögskolan	5
2. Vi vill knyta samman Västra Götaland	6
Utmaningar.....	6
Knyta samman Västra Götaland.....	7
Utvecklingskraft åt landsbygden	7
Utbyggd infrastruktur	7
Bra och effektiv kollektivtrafik.....	8
Underlätta för cykling.....	9
Att leva och bo i hela regionen.....	9
Snabbare bredband och ökad digitalisering	10
3. Grön tillväxt och stärkt innovationskraft.....	11
Utmaningar.....	11
Omställningen till ett fossiloberoende samhälle kommer att gynna landsbygden.	11
Grön tillväxt och stärkt innovationskraft.....	12
Omställning av industrin.....	12
En fossiloberoende och klimatsmart region	12
Stärka innovationskraften.....	13
Stärk Life Science	13
De gröna och blå näringarna ska utvecklas.....	14
Cirkulära affärsmodeller	15
Naturvård och ren miljö	15
4. Satsa på kultur, ökad tillit och demokrati.....	16
Utmaningar.....	16
Kultur, ökad tillit och jämlikhet.....	17
5. Vård och omsorg av hög kvalitet i hela regionen	19
Utmaningar för hälso- och sjukvården.....	19
Nära vård	20
Högre kvalitet inom äldreomsorgen.....	22

Ett liv med psykisk hälsa	23
Särskilda insatser inom specialistpsykiatri.....	24
Förbyggande hälsovård för alla.....	25
Specialistsjukvård med spets för stärkt kvalitet och patientsäkerhet.....	27
Akutvården – det ska vara enkelt att snabbt få hjälp	28
Cancervården.....	28
Habilitering och hälsa.....	29
Tandvård.....	30
Ett barn blir till	31
Universitetssjukhuset.....	31
Stärk forskningskompetensen.....	32
Kvalitetsdriven verksamhetsutveckling.....	33
Digitaliseringen öppnar upp för nya möjligheter	33
Satsa på personalen – rätt till fortbildning	34
En ansvarstagande politisk ledning.....	37



Västra Götaland en plats i världen

Centerpartiet vill ge kraft åt varje människa. Grunden för vår politik är alla människors frihet och lika värde. Vi tror på människors förmåga att bestämma över sina liv och skapa sin egen framtid, och vi förenas av våra jordnära liberala värderingar och vår tro på företagsamhet och decentralisering. Nyttänkande, innovationer och utveckling är vägen mot en hållbar framtid.

Västsveriges styrka är vår historiskt stora öppenhet mot omvärlden och vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill bygga politiken på en sådan välkomnande attityd. Vi ska ta tillvara de kompetenser och de idéer som kommer utifrån för att tillsammans med de drivkrafter som finns här skapa något ännu större. Ett sådant förhållningssätt till människor, resurser och innovationer ger tillväxt, kan klara klimatutmaningen och skapar nya jobb som i sin ger resurser till att utveckla hälso- och sjukvården i regionen och länets alla 49 kommuner.

Västra Götaland är en av Europas främsta industriregioner och antalet globala företag är stort. Här produceras fordon, komponenter till flygplan, läkemedel och medicinska produkter, livsmedel, skogsråvara samt plastprodukter som exporteras globalt. Vi är också duktiga på design inom textil, artificiell intelligens (AI) och besöksnäring – områden med goda framtidsutsikter och där innovationstakten är hög. Samtidigt är alla industrier utsatta för hård internationell konkurrens och kräver stor kunskap för att utvecklas. För att regionens företag ska kunna växa behövs väl utbildad arbetskraft. Dessutom behövs en arbetsmarknadspolitik som förmår att matcha jobbsökande med lediga arbeten. Västra Götaland har en hög andel privatfinansierad forskning medan statens insatser i Västra Götaland inom de flesta områden är mindre omfattande än i övriga Sveriges. Vi har å andra sidan ett starkare utbyte med våra grannländer, kontinenten och övriga världen än många andra. Därför är öppna gränser och arbetskraftsutbyte så viktigt för oss i Västra Götaland.

Tillsammans med kommuner, företag, akademi, ideella föreningar och myndigheter har regionen antagit en ny regional utvecklingsstrategi med det övergripande målet: ”Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle”. Strategin pekar ut behoven fram till 2030 för att stärka innovationskraften, bygga kompetens, knyta samman Västra Götaland och öka inkluderingen. Stort fokus ligger på att lösa klimatutmaningen. Regeringen och EU-kommissionen har godkänt strategin som nu utgör grunden arbetet framöver och vi i Centerpartiet ska verka för att dessa prioriteringar får fullt genomslag.



1. Vi vill bygga kompetens

Utmaningar

Arbetsmarknaden är tudelad. Företag har svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens samtidigt har många människor svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Pandemin har delvis förstärkt denna obalans och risken att den finns kvar lång tid framöver. Kompetensbrist och en tudelad arbetsmarknad är en stor utmaning för Västra Götaland.

Arbetslösheten är alltför hög i vissa delar av Västra Götaland och många gånger är det historiskt betingat med omställning av samhället som skett för flera decennier sedan. Samtidigt kan det i samma geografi finnas svårigheter för företag och offentlig sektor att finna arbetskraft med relevant utbildning.

Personer med lång erfarenhet inom drabbade branscher har under pandemin sökt andra jobb och när arbetsmarknaden återgår till normalitet riskerar långtidsarbetslösheten bita sig fast samtidigt som vissa branscher tappat nödvändig kompetens. Omställningen i företagen har också accelererat under senare år som ställer krav på helt nya kompetenser som inte utbildningssystemet fångar upp och där den nuvarande arbetskraften inte i tillräcklig takt kan omskolas.

Den tillgängliga arbetskraften har inte heller den kompetens som efterfrågas. Låg utbildningsnivå, utebliven kompetensutveckling samt bristande kunskaper i svenska är några ytterligare exempel på förklaringar till som gör att företag har svårt att hitta rätt arbetskraft.

Cirka 15 procent, 2 814 elever, lämnade år 2020 grundskolan i Västra Götaland utan behörighet till gymnasiet, vilket ger sämre chanser på arbetsmarknaden. Utebliven examen från grund- eller gymnasieskola är ett av våra största folkhälsoproblem. Det riskerar leda till arbetslöshet, utanförskap och i värsta fall ett liv i kriminalitet.

Rekryteringssvårigheterna leder till att planerad expansion läggs på is och företagen samt den offentliga sektorn får svårt att möta sina kunders och invånares behov. Därtill sker en stor omställning i samhället, som ska gå från ett fossilberoende till ett cirkulärt och klimatsmart samhälle. För detta krävs nya kompetenser till exempel efterfrågas kunskap inom elektrifiering och cirkularitet. Därför måste det finnas stödssystem så att den befintliga personalen kan omskolas.

I de flesta branscher finns utmaningar med kompetensbrist och kompetensomställning. Hälso- och sjukvårdens behov har varit särskilt i fokus under pandemin. Behoven skiljer sig mellan de olika huvudmännen. I den kommunala vården finns stora behov av vidareutbildning, och i den kommunala och den regionala vården är det vissa specifika specialkompetenser som saknas. Stora pensionsavgångar är utmaningar inom både den kommunala och regionala vården.

Arbetsmarknaden har identifierat behov och det finns många verksamma utbildningsaktörer och ekonomiska resurser, men det saknas en sammanhållande kraft med ett riktigt mandat som kan föra samman näringslivets behov med, arbetsmarknads- respektive och utbildningspolitiken. Det som inte staten via arbetsförmedlingen eller utbildningssystemet klarar av, hanteras av kommunerna egna matchningstjänster. Västra Götalandsregionen tar sig ett mandat tillsammans med kommunalförbunden för att bringa ordning och skapa tydlighet men det fulla mandatet saknas.



Sammanfattningsvis har många företag och delar av offentlig sektor i Västsverige svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens, samtidigt finns det grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Bygga kompetens

Det behövs en fungerande arbetsmarknad som bygger kompetens med bättre matchning, kontinuerlig vidareutbildning för att klara omställning, bryta utanförskap och öka inkluderingen. Fullföljda studier är en förutsättning för delaktighet och för att minska klyftorna mellan människor.

Omställningen kräver förnyad kompetens. Nya yrken växer fram och företagen är i en stor omställningsprocess. Arbetsmarknadspolitiken har varit inriktad på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det som rönt mindre uppmärksamhet är att inom befintliga branscher och företag pågår en stor omställning som kräver att personer som idag har jobb behöver omskolas för att klara digitalisering, elektrifiering och omställning till cirkulär ekonomi.

Satsningar på kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden ska ha hög prioritet. Det är viktigt att ta tillvara alla människors kompetens för att främja utveckling, tillväxt, jobb och framtidstro. För att fler småföretag ska växa och utvecklas är det även viktigt att stärka företagens kompetens.

Tillgänglighet för alla i skolan, på jobbet och i samhället i stort ska bära upp varje demokratiskt samhälle. Stöd till entreprenörer och småföretag är en viktig del för att öka kompetensen, stärka konkurrenskraften och få fler jobb i Västsverige. Centerpartiet vill se fler företagarutbildningar med ämnen som entreprenörskap, företagsekonomi och med inriktning på mat, råvaror, restaurang, maskinteknik, turism, besöksnäring och kultur.

Ingen tjänar på att någon eller några lämnas utanför. Integration är viktigt, både för de individer som kommer till Sverige och för samhället som helhet. Utan att ta tillvara alla nyanlända kommer vi att få svårigheter att bemanna många arbetsplatser. Tröskeln in på arbetsmarknaden ska vara låg.

Arbetsgivare behöver bättre förutsättningar för sin kompetensförsörjning. Centerpartiet vill därför se utökade utbildningar för de yrken där det råder kompetensbrist. För att möta behovet av kompetensförsörjning krävs ökad arbetskraftsinvandring till Sverige. Västra Götaland ska ta tillvara den kunskap som nya svenskar har. Integration är avgörande för att arbetsmarknaden ska fungera.

Fortsätt satsa på lärlingsanställningar. Kompetensbristen inom en rad branscher är påtaglig, samtidigt som intresset för att söka vissa yrkesutbildningar inom vissa branscher är svagt. Något som tidigt identifierades inom industrin men som pekas ut i allt fler branscher, exempelvis inom äldreomsorgen och restaurang- och besöksnäringen. Svårigheter att rekrytera rätt personal kan leda till att företag stannar i tillväxt. Insatserna för att fler ska utbilda sig till yrken inom tillverkningsindustrin, besöksnäringen, offentlig sektor med flera bör öka. Den modell som framgångsrikt provats med utbildningsformen Gymnasiala lärlingsanställningar, (GLA) i vilken den lärlingsanställda eleven blir anställd och får lön under sin studietid, samt vuxenlärlingsanställningar bör utökas till fler kommuner i hela länet. Det övergripande målet är att underlätta kompetensförsörjningen inom den västsvenska



industrin, samma modell bör prövas i andra branscher. Branschråden identifierar bristyrken, och i samverkan med de aktörer som ingår bör stimuleras ytterligare.

Kombinationsutbildningar inom svenska för invandrare (SFI) är ett sätt där eleven lär sig svenska samtidigt som den utbildas inom bristyrke har visat sig vara mycket framgångsrik. Metoden har utvecklats bland annat i Skövde med stöd från Västra Götalandsregionen och kommunalförbundet Skaraborg. Centerpartiet anser att den metoden bör prövas på fler platser i regionen och stå modell för ett sätt till snabbare integration och samtidigt som personer utbildas inom bristyrken.

Genom satsningar på branschskolor och en välkomnande inställning till sådana etableringar i länet kan sådana förutsättningar skapas. Västra Götalandsregionen har ansvaret för att kartlägga behovet av arbetskraft inom olika branscher medan staten, via Arbetsförmedlingen, har ansvaret för arbetsmarknadsutbildningen och individens matchning. Även yrkeshögskolan har en viktig roll för att möta arbetsmarknadens behov.

Validering är ett viktigt instrument för att bekräfta kunskaper och erfarenhet på arbetsmarknaden. Det behövs ett mer offensivt arbete i Västra Götaland för att åstadkomma en stödstruktur för validering. Det gäller även möjligheten för att validera inom högskolor och universitet.

Ett antal kommuner i Västra Götaland har princip gemensam arbetsmarknad med kommuner i Norge. Människors möjligheter att pendla över gränsen ska underlättas, samarbetet ska stärkas och utvecklas. Västra Götalandsregionens roll i gränsregionen behöver bli ännu tydligare. VGR bör påverka för tydliga svensk-norska överenskommelser där det tas lärdom av bristerna i samarbetet under pandemin och att samarbetet underlättas framöver.

Regionala insatser för bättre matchning

Det krävs en politik i skärningspunkten mellan arbetsmarknadspolitik, näringspolitik och utbildningspolitik. Staten arbetar i stuprör och därför har regionerna fått uppdraget att kartlägga branschens behov av kompetens, samtala med högskolor och universitet och andra utbildningsaktörer. Kartläggningen sker regionövergripande och de konkreta samtalen sker inom kommunalförbundens ram. Överenskommelsen mellan fack och arbetsgivare ger förutsättningar för förståelse om behovet av omställning av personer som är i arbete.

Centerpartiet står för en närodlat arbetsmarknadspolitik. Vi vill flytta ansvaret för arbetsmarknadsutbildning från stat till region. En decentraliserad och regional arbetsmarknadsutbildning ger möjlighet till bättre anpassning av insatser, fler jobb och bättre matchning på arbetsmarknaden. För att möta morgondagens behov av arbetskraft i näringsliv och offentlig verksamhet behövs utbildning, som är anpassad till regional och lokal arbetsmarknad. Gymnasieskolan och vuxenutbildningen är inte dimensionerade utifrån regionala kompetensbehov. Regionen tillsammans med kommunerna bör utreda förutsättningarna för att regionen tar över ansvaret för hela eller delar av gymnasieskolan samt vuxenutbildningar

Arbetsförmedlingen har stöpts om och i flera kommuner har inte längre arbetsförmedlingen lokal närvaro. Kommunerna har fått kliva in för att göra arbetsförmedlingens arbete. Samtidigt flyttas de EU-medel som är avsedda för regionerna insatser inom socialfonden från regionerna till att finansiera arbetsförmedlingen. Det innebär att resurser flyttas från ett lokalt och regionalt inflytande till en statlig myndighet. Insatser för att möta kompetensbrist och förhindra arbetslöshet har försvårats. Centerpartiet i Västra Götaland anser att regionen bör finna nya vägar, att tillsammans med kommuner, kommunalförbund, arbetsförmedlingen



regionalt samt de nya fristående aktörerna så att befintliga resurser används optimalt och allokeras där behov finns.

Underlätta samarbeten mellan Västsvenska lärosäten

Västra Götalands vision om ”Det goda livet”, som antogs i början av 2000-talet, pekades behovet av samarbete men Västsvenska lärosäten ut som en viktig för att stärka utbildning och forskning i Västsverige. Våren 2021 skrev sex lärosäten i Västra Götaland samt Jönköping under en överenskommelse med målet att utveckla kvaliteten och mångfalden vid högskolor i Västsverige och Göteborgs universitet. Samarbetet kallas Lärosäten Väst.

Syftet är att utöka samarbetet för att utveckla nya och nyttja befintliga samarbeten inom utbildning på grund- och avancerad nivå, forskarutbildning, forskning nyttiggörande och innovation samt verksamhetsstöd. Det är inte ett samgående men väl ett sätt att öka lärosätenas profilering, konkurrenskraft och attraktivitet. Västra Götaland har en mycket stor andel privat forskning, men den andel som finansieras av staten är förhållandevis låg. Detta kan vara ett medel för att även stärka den offentligt finansierade forskningen i Västsverige. Det kan också ge en fördel för studenterna som kan välja mer obehindrat mellan lärosätena. Centerpartiet vill på de sätt som är möjligt understödja initiativet och bidra till att västsvenska högskolor och universitetet lärosäten stärks i ett svenskt och internationellt perspektiv.

Ge alla unga möjligheter att välja gymnasieskola i hela Västra Götaland

Ungdomar gör medvetna val till gymnasieskola, söker efter rätt utbildning och är beredda att resa för att gå på den utbildning som de efterfrågar. I några kommunalförbund är gymnasievalet helt fritt mellan kommunerna. Det ger väldigt fördelar för ungdomarna som har tillgång till ett stort utbud av utbildningar. Det ger också goda förutsättningar för gymnasieskolorna att specialisera sig och satsa på hög kvalitet. Centerpartiet anser att strävan bör vara att alla ungdomar i hela Västra Götaland ska ges samma möjligheter till helt fritt gymnasieval på samma sätt som finns inom kommunalförbunden idag. Det skulle underlätta för ungdomar som bor i gränstrakten till ett annat kommunalförbund.

Fullföljda studier vid folkhögskolan

Den viktigaste folkhälsoinsatsen är satsningen på att få ungdomar att fullfölja sina studier. Avslutade gymnasiestudier är dörröppnare till ett jobb eller fortsatt utbildning. Kommunerna kraftsamlar för att fler ska fullfölja sina studier och region ska bistå med att underlätta för skolorna att få tillgång kunskapsutbyte och nätverk.

Unga personer som går ut med ofullständiga betyg i skolan, ska få en andra chans vid folkhögskola eller vuxenutbildning. Folkhögskolor är viktiga i detta arbete. De utgör också en viktig resurs för kompetensutveckling, folkbildning och det livslånga lärandet. Centerpartiet anser att regionen ska fortsätta att göra stora satsningar på egna och på fristående folkhögskolor.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

1. Se fler företagartutbildningar med ämnen som entreprenörskap, företagsekonomi och med inriktning på framtids- och bristyrken.
2. Flytta ansvaret för arbetsmarknadsutbildning från stat till region. En decentraliserad och regional arbetsmarknadspolitik ger möjlighet till bättre anpassning av insatser, för fler jobb och bättre matchning på arbetsmarknaden.



3. Att satsningar på kompetensförsörjning, matchning och omställning av arbetskraften ska ha hög prioritet.
4. Ge utökade utbildningar för de yrken där det råder kompetensbrist.
5. Att alla ungdomar i hela Västra Götaland ska ges samma möjligheter till helt fritt gymnasieval på samma sätt som finns inom kommunalförbunden.
6. Kraftsamla för att fler unga ska fullfölja sina studier
7. Att regionen tillsammans med kommunerna utreder förutsättningarna för att regionen tar över ansvaret för hela eller delar av gymnasieskolan och vuxenutbildningar på gymnasial nivå
8. Att modellen med gymnasiala lärlingsanställningar samt vuxenlärlingsanställningar prövas i fler branscher utifrån de bristyrken som branschråden identifierar
9. Att fortsatta satsningar görs på folkhögskolan för främjande av livslångt lärande, integration och kompetensutveckling.

2. Vi vill knyta samman Västra Götaland

Utmaningar

Västra Götaland har olika infrastrukturbehov beroende på var i länet man utgår från. I våra större städer är trängsel och utsläpp ett stort problem och fler behöver gå, cykla och åka kollektivt. På landsbygden är ett väl fungerande finmaskigt vägnät viktigt. Den största andelen av kollektivtrafiken går dessutom på gator och vägar. Bra vägar av betydelse för kollektivtrafiken. För många människor sker den första delen av resan i egen bil, brister i antalet pendelparkeringar, dålig möjlighet att ladda bilen eller otrygga miljöer vid parkeringar gör att fler tar bilen hela resan. Det är betydelsefullt att se över hela resandekedjan och möjliggöra ett hållbart resande.

Västra Götaland har en eftersatt infrastruktur i förhållande till befolkning, gleshet och de mängder av gods som hanteras. Drygt 70 procent av järnvägen i Västra Götaland är fortfarande enkelspår, vilket är unikt. Ett av Sveriges största pendlingsstråk Göteborg - Borås har ingen fungerande järnväg. Landvetter flygplats är en av få europeiska flygplatser som saknar järnvägsförbindelse, vilket på sikt kan hindra Landvetters flygplats möjligheter att utvecklas.

Kapacitetsproblem på sträckan mellan Göteborg och Alingsås påverkar driftssäkerheten på hela sträckan till Stockholm. Den av EU utpekade sträckan från södra Europa till Oslo är i princip utbyggd, men det är sträckan från Öxnered, och norrut, som saknar svensk medfinansiering. Norges största hamn ligger i Göteborg och följderna blir att godset färdas med långtradare längs Bohuskusten, i stället för att lastas om till järnväg. Mängder av gods går via väg med stort slitage och ökad klimatbelastning till följd.

Decennier av eftersatta infrastrukturinvesteringar släpar fortfarande, trots att alliansregeringen 2009 fattade ett historiskt beslut om satsningar på det "Västsvenska paketet" vilket omfattar 34 miljarder kronor. Fortfarande finns det eftersläpningar och regionfullmäktige måste göra hårda prioriteringar med de medel som ställs till länets förfogande.

Västra Götalandsregionen behöver fortsätta arbeta för såväl nya järnvägar som upprustning av de järnvägar som finns idag. Ny stambana Göteborg-Stockholm med första etapp Göteborg-Borås beräknas komma igång under andra halvan 2020-talet. Västra Götalandsregionen och kommunerna i länet måste fortsätta bevaka att detta sker. Viktigt är också satsningar på västra stambanan, med fyr-spår från Göteborg till Alingsås som viktigaste åtgärd.



Knyta samman Västra Götaland

Västra Götalandsregionen har sedan bildandet omfördelat resurser. Den ojämna skattekraften har fördelats över hela territoriet. Länets alla delar växer och alla regiondelar har en ekonomisk tillväxt, även om Göteborgsområdet växer starkare i både befolkning och antalet jobb. Trots positiv utvecklingen i länet finns det utmaningar, i synnerhet vad gäller att få hela Västra Götaland att växa och utvecklas.

Utvecklingskraft åt landsbygden

Under pandemin har människor jobbat hemifrån. Fler ser det nu som en möjlighet att söka sig ut från tätbebyggda områden och bosätta sig på landsbygden. Problemet för många företag och privatpersoner verksamma på landsbygden är att statens myndigheter bygger regelverk i stuprör, istället för att ta ett helhetsansvar. Hinder sätts före möjligheter och detaljerna vinner ofta över helheten. Ingen kan ställas till svars, trots att det statliga regelverket hindrar företag att utvecklas och bygder att växa.

Centerpartiet ser möjligheter att utveckla de gröna näringarna och landsbygden i Västra Götaland. För att landsbygdens hela potential ska kunna tas tillvara, måste statens detaljstyrning av fiskerinäringen samt jord- och skogsbruket radikalt minskas. Statens tillståndprocesser måste förenklas. Strandskyddet behöver anpassas efter de förutsättningar som finns lokalt

Det bör ske en samordning med näringspolitiken på regional nivå. På sikt bör EU:s landsbygdsprogram hanteras av regionen, för att bättre samordnas med övrig närings- och utvecklingspolitik

Centerpartiet tar avstånd från ett bidragsorienterat och kompensatoriskt synsätt på landsbygden. Västra Götalandsregionen ska fortsätta bedriva en regional utveckling, där land och stad är en helhet och fortsätta att lägga fokus på grön tillväxt, istället för bidragsberoende. Helhetssyn och möjlighetsskapande ger utvecklingskraft åt landsbygden.

Utbyggd infrastruktur

Näringslivet i Västra Götaland är starkt beroende av godstransporter på väg, järnväg och inlandssjöfart via Göteborgs hamn. Behovet av en fungerande infrastruktur är avgörande för hela Sveriges ekonomi. Därför är ”Västsvenska paketet” samt nybyggnad av slussar i Göta älv av stor betydelse för hela Sverige.

En robust infrastruktur är en förutsättning för fortsatt tillväxt. Det är avgörande för näringslivets möjligheter att växa och skapa nya jobb. Fler vill resa med tåg och Västra Götaland är den region i landet med störst andel undermålig järnväg. Hindret för en fortsatt expansion av pendeltågstrafiken är bristen på upprustning och underhåll av järnvägarna.

I regeringens senaste infrastrukturproposition gavs klartecken till ny stambana från Göteborg, via Borås vidare till Jönköping och Stockholm. Den nya stambanan knyter samman en del av Sverige som idag saknar vettiga förbindelser med Sveriges största städer. Den nya stambanan ger också förutsättningar för att utveckla stråket mellan Göteborg och Borås, för fler bostäder och färre bilresor. Med centrala stopp i Mölndal, Landvetter och Borås ger förutsättningar för en lokal bana med ännu fler pendelstopp längs vägen. Pendeltågssträckningen mellan Borås och Göteborg, via Mölndal och Landvetter är en prioriterad fråga för Centerpartiet.

Utbyggnaden ger också förutsättningar för 4-spår mellan Göteborg och Alingsås, till exempel med dragning via Aspen, vilket också är prioriterat för att utöka kapaciteten i en starkt underdimensionerad del av järnvägssystemet.



Vår region blir starkare om arbetsmarknaden växer och fler kan pendla till och från Norge. Godset från Göteborgs hamn som ska till Norge bör föras över till järnväg. Dubbelspår på sträckan Oslo–Hamburg, via Göteborg - Öxnered behövs för att klara detta. Den är också utpekad som en sträcka inom det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) i Europa och därmed utlovad europeisk delfinansiering. Centerpartiet vill ställa krav på regeringen att möta upp med det svenska åtagandet.

Västra Götalandsregionen prioriterar även upprustning av länsjärnvägarna Viskadalsbanan, Älvsborgsbanan, Bohusbanan och Kinnekullebanan. Stora satsningar görs för närvarande på Södra Bohusbanan, Älvsborgsbanan. Arbetet är också påbörjat med förbättringar av Norra Bohusbanan. Staten ansvarar för medelstilldelningen.

Vi vill även binda samman den regionala tågtrafiken med större orter utanför regionen som exempelvis Karlstad, Örebro, Halmstad och Jönköping.

Västra Götaland ska fortsätta att vara en testarena för ny, grön teknik. Arbetet med elektrifiering av busstrafiken startade som ett samarbete mellan Volvo, Västtrafik, Västra Götalandsregionen, Göteborg stad och ytterligare aktörer. Där staden utgjort testarena för busstrafik och nu också automatiserade fordon.

Luftkvaliteten behöver förbättras på flera håll i regionen. Hög trafikintensitet bidrar till höga partikelutsläpp. Därför är det viktigt av flera skäl att ställa om fordonsflottan och minska utsläppsnivåerna.

Bra och effektiv kollektivtrafik

Det är viktigt att fortsatt kraftsamla för att säkerställa en bra, effektiv och kundanpassad kollektivtrafik som möter resenärernas krav på komfort, snabbhet och tillgänglighet i hela regionen. Det är en utmaning att klara samma nivå på kollektivtrafiken som före pandemin. Samtidigt har kollektivtrafikens aktörer fått många nya erfarenheter som kan tillgodogöras under kommande år.

Centerpartiet vill underlätta för människor att följa en mångfald av karriärvägar utan att behöva flytta. Samtidigt ser vi att covid-19-pandemin har skapat nya mönster vad gäller arbete och arbetspendling. Fler arbetar på distans vilket möjliggör för människor att flytta dit man helst vill bo, vilket kan få landsbygden och mindre städer att växa. Därför är utbyggnaden av kollektivtrafiken i hela länet avgörande för fortsatt tillväxt. Fler resenärer ska våga ställa bilen och få en snabb och punktlig kollektivtrafik. Det stärker arbetsmarknaden samtidigt som vi minskar köer, buller och utsläpp från trafiken.

Den största andelen av kollektivtrafiken går på det vanliga vägnätet. Det snabbaste sättet att bygga ut kollektivtrafiken är via express- och stadsbussar samt via landsbygdstrafiken. Det förutsätter ett väl fungerande vägnät. Det mindre vägnätet och enskilda vägar har stor betydelse för att transporter av människor och gods ska fungera i alla delar av länet.

Kollektivtrafiken ska ge god service på stråken mellan de stora arbetsplatserna, högskolorna och de större orterna i Västsverige. Det ska vara enkelt att resa mellan exempelvis Skövde och Göteborg, mellan Uddevalla och Trollhättan eller mellan Borås och Göteborg. Bättre trafik i de större stråken ökar också underlaget för landsbygdstrafiken.

Hela resan ska fungera. Det behövs fler smarta lösningar i landsbygdstrafiken och utökad närtrafik och andra mobilitetslösningar. Samtidigt är det viktigt med linjetrafik och förutsägbarhet i kollektivtrafiken för att det ska fungera för jobb- och studiependling.



Samplaneringen mellan kommun och region för förbättrade pendelparkeringar med möjligheter till elbilsladdning bör förbättras ytterligare. Där marknaden inte löser utbyggnationen av laddinfrastruktur på egen hand, bör regionen finnas med och stötta. Pendelparkeringarna behöver bli fler och tryggare. Det är viktigt att de finns resecentra med skydd för regn och rusk i hela regionen, upplysta bytespunkter och trygga cykelparkeringar. Många människor behöver ta bilen eller cykeln den första sträckan av resan, och bytespunkterna ska ha en hög service, vara trygga så att övergången från bil till buss/tåg går smidigt.

Västra Götalandsregionen bör ha ansvar för hela kollektivtrafiksystemet. Driften av spårvägen i Göteborg kan med fördel upphandlas för ökad kvalitet och effektivitet.

Centerpartiet vill att nya och hållbara bränslen med minsta möjliga utsläpp av klimatgaser ska prioriteras vid upphandling av kollektivtrafik. Kollektivtrafiken går idag i huvudsak på fossilfria bränslen samt el. Undantaget är några färjor som fasas ut efterhand och ersätts med färjor med eldrift. Centerpartiet vill utöver detta uppmuntra vätgas exempelvis bör möjligheten provas på Kinnekullebanan som idag inte är elektrifierad. Det förutsätter samarbete med kommunerna längs banan för att bygga ut ett sådant trafiksystem.

Dagens lapptäcke med olika regler för pensionärers resor i kollektivtrafiken bör ersättas med en gemensam pensionärsrabatt för alla över 70 år som gäller på lika villkor i hela regionen. Centerpartiet anser att Västra Götalandsregionen ska prioritera hög kvalitet i kollektivtrafiken framför lågt pris.

Underlätta för cykling

Centerpartiet vill få fler att börja cykla och att cykeln ska vara en del av kollektivtrafiken. Vi behöver cykelparkeringar vid knutpunkter och tågstationer där cyklister på ett säkert och tryggt sätt kan ställa sina cyklar. Numera är det möjligt att ta med cykeln på tåg, något som även bör utökas till att gälla busstrafiken på landsbygd.

Cykelvägnätet ska byggas ut och bindas samman i länet. Cykeln måste få en prioriterad plats i planeringen i hela regionen. Cykelstråk med trygga och säkra cykelbanor till skolor och arbetsplatser samt kollektivtrafiknoder behöver utvecklas. För att cykel ska bli ett alternativ för fler behövs i vissa fall separerade i cykelbanor.

Centerpartiet anser att möjligheten att någon slags hyrcykelsystem bör införas och tillhandahållas i anslutning till resecentrum och andra mötesplatser. Det ska vara enkelt att kliva av bussen eller ställa bilen, för att i stället ta cykeln sista biten till jobbet eller skolan. Västtrafik bör få i uppdrag att ta fram ett koncept där biljett för hyrcykel kan köpas i Västtrafiks app.

Att leva och bo i hela regionen

Bostadsbristen är en av Västra Götalands största utmaningar. Bostadsbristen innebär problem för ungdomar som vill flytta hemifrån samt inflyttande studenter och företag som söker kompetens. Många människor som vill flytta till Västra Götaland har svårt att finna en bostad i närheten av jobb och utbildning. Klyftan mellan dem som har en bostad och de som saknar bostad drabbar ungdomar och nyanlända hårdast.

För att Västra Götaland ska kunna växa krävs det att bostäder byggs i hela regionen. Kollektivtrafik och bostadsbyggande ska gå hand i hand och behöver samplaneras. Bebyggelse på mindre orter och förtätningar i många städer ställer krav på tillgång till



kollektivtrafik. Centerpartiet vill underlätta för människor att följa en mångfald av karriärvägar utan att behöva flytta. En utbyggd kollektivtrafik för både tåg och bussar behövs i hela regionen. Det leder till att fler bostäder blir tillgängliga för fler samtidigt som många orter en bit från staden kan växa. Målen om en väl fungerande kollektivtrafik förutsätter nya lösningar för resande samt upprustning av infrastruktur för såväl vägar som järnvägar i hela länet.

Regelverket för kommunal översikts- och detaljplanering bör förenklas. Regelverken, som utgår från stadens täta bebyggelse blir alltför strikta och krångliga i förhållande till situationen på landsbygden. Det behövs proportionella regelverk i förhållande till risknivå och belastning på exempelvis miljö. Strandskyddsreglerna bör anpassas efter lokala och regionala förutsättningar och bör därför beslutas av kommunerna som har rådighet över planfrågorna. Samtidigt måste de hanteras på ett sådant sätt att markägarens äganderätt respekteras.

Snabbare bredband och ökad digitalisering

Samhället ställer allt större krav på bredbandsutbyggnad. Ny digital teknik kan leda till spännande innovationer, kreativa lösningar och effektivare arbetsmetoder. Västra Götalandsregionens aktiva stöd till bredbandföreningar har gjort att Västra Götalands landsbygd har den bästa täckningen i landet, trots detta återstår mycket.

Bredbandsutbyggnaden runt städerna är inte i fas. Avsikten att marknaden skulle möta efterfrågan. Det har inte skett i den takt som många trodde. Fortfarande är inte målen uppnådda med de krav på täckning som finns. Samlingslokaler, inte minst på landsbygden ska också anslutas med snabbt bredband och fler samhällsmaster ska byggas. För att förenkla pendling och arbete under resan krävs god täckning för mobiltelefoni och mobila bredband längs regionala pendlingsstråk. Centerpartiet vill fortsätta att främja utbyggnad av bredband och ge förutsättningar för en ökad digitalisering. Vi vill även göra öppna data tillgängliga, så att det ej är låst bakom betalväggar och byråkratiska processer, för att tillåta nya smarta innovationer. Då skapar vi nytta för invånare och företag i hela Västra Götaland.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill:

1. Fortsätta att rusta upp länsjärnvägarna Viskadalsbanan, Älvsborgsbanan, Bohusbanan och Kinnekullebanan.
2. Fortsätta prioritera ny stambana Göteborg-Borås, fyr-spår Alingsås-Göteborg, kvarvarande sträcka från Öxnered till norska gränsen.
3. Ställa krav på regeringen att möta upp med medfinansiering för att binda ihop Oslo med Göteborg och vidare till Hamburg i enlighet med EUs prioritering.
4. Binda samman regionens alla delar i större stråk.
5. Binda samman regionens alla delar med omgivande regioner inkl. Oslo-regionen.
6. Effektivisera och förbättra spårvagnstrafiken genom att se över antalet hållplatser för snabbare och mer tillgänglig spårvagnspendling.
7. Att driften av spårvägen i Göteborg upphandlas för ökad kvalitet och effektivitet.
8. Att alla kommuner ska ha kollektivtrafik för daglig pendling till någon universitets- eller högskoleort.
9. Fullfölja planen för nya tågstopp och fortsatt pendeltågstrafik till Halden.
10. Fortsätta bygga ut bredband med sikte på att nå full täckning med fiber och mobilnät.
11. Införa en pensionärsrabatt i kollektivtrafiken som gäller på lika villkor för alla över 70 år i hela regionen
12. Satsa på utbyggnad av laddinfrastruktur på landsbygden där marknaden inte löser det på egen hand



13. Tillse god tackning för mobiltelefoni och mobilt bredband längs regionens alla pendlingsstråk.

3. Grön tillväxt och stärkt innovationskraft

Utmaningar

Effekterna av de klimatpåverkande utsläppen blir allt mer allvarliga och den biologiska mångfalden är hotad. Rent vatten och tillgången till vatten är en framtidsfråga.

I Västra Götaland har vi ett av de mest ambitiösa regionala klimatmålen i Sverige. Till 2030 ska vi vara en fossiloberoende region. Det innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 års nivå till år 2030. Dessutom ska utsläppen av växthusgaser från västsvenskarnas konsumtion, oavsett var i världen de sker, minska med 30 procent jämfört med 2010.

Föreanta nationernas klimatpanels (IPCC) nyligen publicerade rapport är en bra sammanställning och påminnelse om hur allvarligt läget är. Samtidigt gav inte rapporten någon ny information eller ny kunskap. Det är en sammanställning av redan kända fakta som många redan arbetar för att råda bot på.

Det som politiken nu bör fokusera på är att underlätta omställningen. Omställningen kommer leda till nya möjligheter för Västra Götaland och vårt näringsliv. Det stora utsläpparna finns här men här finns också lösningarna på många av de klimatutmaningar som vi kan se.

Västra Götaland har resurser som kan tjäna klimatomställningen i Europa samtidigt som det skapar jobb och tillväxt i Västsverige. Till skillnad från många andra regioner i Europa har Västra Götaland en särskild styrka i att både ha tillgång till industriell kompetens, en stor andel forskningsresurser, en politisk vilja till omställning samt tillgång till råvaror från skogen, havet och jorden.

En av de stora utmaningarna är att klara av elektrifieringen och överföringskapaciteten till elnäten. Västra Götaland är visserligen ett av Sveriges största vindkraftslän men tillståndsprocesser och motstånd försvårar ytterligare utbyggnad. Elnätkapaciteten är underdimensionerad. Klimatomställningen kräver ny eltillförsel motsvarande vad hela Stockholm konsumerar idag.

Omställningen till ett fossiloberoende samhälle kommer att gynna landsbygden

När vi byter till biogas i tanken eller tankar etanol, kör elbil från sol, vind och vatten som energikälla så gynnas landsbygden. Vindkraftsparker, solcellstak och biogasanläggningar skapar jobb, leder till att fler arbetsplatser etableras, leder till att markpriser stiger på landsbygden och leder till minskade utsläpp. Nu ställer hela världen om till en koldioxidfri ekonomi och Sverige ligger i framkant i världen för att underlätta övergången till nya bränslen och nya fordon.

Västra Götalands konkurrenskraft bygger på att vi ställer om snabbare än övriga världen och går från diesel, bensin och oljeeldade industrier till fossilfritt. Investeringskostnader och driftskostnader för vind och sol sjunker nu drastiskt medan oljepriser och dieselkostnader stiger.

Det förutsätter bra vägar som går att köra timmerbilar på så att vi får ut skogsråvara till skogsnäringen som är Sveriges viktigaste näring och som får en viktigare uppgift när det



fossila ska bytas mot det hållbara. Timmerbilarna ska i högre utsträckning rulla på svenska vägar, men de nya bilarna kommer istället att drivas på el. Skogsråvara och biomassa kommer bli en ännu mer eftertraktad råvara som kommer användas i nya material och nya produkter.

Grön tillväxt och stärkt innovationskraft

Västra Götaland har mycket att vinna på en snabb och kraftfull grön omställning. Det kan sänka utsläppen, förbättra ekonomin, skapa nya jobb och ge nya möjligheter för att arbeta, bo och leva såväl på landsbygden som i städer.

Det samarbetsklimat mellan småföretagare, studenter, forskare, kommuner och myndigheter som uppstår runt Science Parks och de öppna arenorna är avgörande för att stärka innovationskraften. Arbetet med att stärka och finansiera innovationsskapande insatser ska fortsätta. Forskning, innovation och näringslivsutveckling är starkt sammankopplade och en viktig utvecklingsfaktor inte minst för att ställa om och för en grön tillväxt.

Omställning av industrin

Över hela världen, i Europa och i Sverige sker nu en omställning av industrin i syfte att minska koldioxidutsläppen och hejda klimatförändringarna. Västra Götaland har ett särskilt stort ansvar för denna omställning, eftersom en stor andel av den tunga oljebaserade industrin finns här. Med rätt inställning och bra verktyg kan vi ligga i framkant. Det finns stora konkurrensfördelar i att utveckla ny teknik här samt välkomna etableringar som bidrar till en hållbar industri. Fortsatta satsningar på en modern fordonsindustri som anammar elektrifiering och digitalisering är viktigt för regionen. Fokus på cirkulär ekonomi inom exempelvis textil, möbler och plast är också angeläget för att främja en hållbar industri.

Företag och industrier i Västra Götaland ligger i framkant inom energisnål råvaruhantering, klimatsmart logistik och effektiva produktionsprocesser. Den miljödrivna utvecklingen är av stor betydelse för det regionala utvecklingsarbetet. Västsveriges näringsliv samt lärosäten och forskningsinstitut samarbetar allt mer för att sätta Västra Götaland på kartan kring hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Västra Götalandsregionen ska fortsätta främja arbetet för en fossiloberoende region.

En fossiloberoende och klimatsmart region

För att uppnå målet om en fossiloberoende region krävs medverkan i olika projekt för nya material och bränslen samt ökat fokus på elektrifiering inom transportsektorn. Satsningen på biogas är en viktig fråga för minskade klimatutsläpp och för ett ökat kretsloppstänkande. Västra Götalandsregionen ska medverka till att stimulera fler användare av biogas.

Västra Götalandsregionen är en partner för utveckling av vätgasen och ska fortsätta att bidra till innovationskraften inom området. Med nya innovationer och framsteg kommer vätgasen vara ett viktigt instrument för en omställning av transportsektorn och industrin. För att vi ska kunna lagra energi vill vi i Centerpartiet utveckla vätgastekniken och uppmuntra vätgassatsning i regionen. Elektrifieringen av petro- och kemiindustrin är nästa stora steg. Läget för västsvensk elnätkapacitet är ett hinder för att de stora utsläpparna ska kunna ställa om. Det måste lösas i samarbete med staten.

Sveriges industrier behöver få bättre förutsättningar att förflytta sig från fossilberoende till fossilfri produktion. Idag producerar Västra Götaland cirka en fjärdedel av den produktion som behövs i länet. Västra Götaland har stor potential för utökad förnyelsebar elproduktion, särskilt i form av sol- och vindkraft både på land och till havs. Vi måste nyttja denna potential för att möta morgondagens energibehov. Till exempel genom att hyra ut taken på offentligt



ägda fastigheter för att etablera solenergi. Västra Götaland har sedan länge satsat på storskalig etablering av vindkraft och har störst andel installerad effekt av alla län i Sverige. Vi i Centerpartiet är positiva till en utbyggnad av havsbaserad vindkraft.

Den utbyggnad som nu behöver ske av vind- och solel, inklusive lagringssystem och kapacitetshöjning av elnät, är omfattande och kräver ansträngningar för att genomföras i praktiken. Det behöver skapas förutsättningar för etablering av mer förnybar elproduktion i länet och tillståndprocesser behöver kortas. Centerpartiet anser att utbyggnaden av förnyelsebar el samt förbättring av elnätskapaciteten är av största vikt för att klara omställningen till ett klimatsmart och fossiloberoende samhälle, med fler jobb och en tillväxt inom jobb och företagande.

Utbyggnaden av laddstolpar ska prioriteras av regionen. Särskilda resurser satsas för infrastrukturen i bostadsområden och på platser där inte marknaden på egen hand prioriterar en utbyggnad.

Stärka innovationskraften

Företag och industrier i Västra Götaland ligger i framkant inom energisnål råvaruhantering, klimatsmart logistik och effektiva produktionsprocesser. Den miljödrivna utvecklingen är av stor betydelse för det regionala utvecklingsarbetet. Västsveriges näringsliv samt lärosäten och forskningsinstitut samarbetar allt mer för att sätta Västra Götaland på kartan kring hållbara produktions- och konsumtionsmönster.

Elektrifieringen av industrin och transportsektorn är en viktig del i arbetet för att minska klimatpåverkan. Den är samtidigt en av vår tids största industriella omställningar. För att detta ska lyckas krävs tillgång till rätt kompetens i alla led, både inom nya och befintliga kompetensområden.

I Västra Götaland finns flera storföretag som verkar på en global marknad. Företagen har en mycket hög andel forsknings- och utvecklingsresurser, vilket skapar möjligheter för alla som bor och verkar här. Närhet till spännande forskarmiljöer och kreativa företag ger jobb och framtidstro. Det är angeläget att företag, industrier och lärosäten med stöd av Västra Götalandsregionen kan ta del av EU:s forskningsresurser och därmed vara föregångare inom exempelvis ny teknik och nya material.

Stärk Life Science

Ansvar för hälso- och sjukvården innebär att regionen är en viktig part inom forskningsområdet. Högskolor, universitet, näringsliv och övriga delar av det omgivande samhället ger tillsammans förutsättningar för utveckling inom klinisk forskning. En stark forskningsmiljö har stor betydelse för att locka kvalificerad arbetskraft och skapa tillväxt och nya innovationer. För att vara en attraktiv plats att flytta till krävs också bra skolor, bostäder och ett spännande kulturliv.

Västra Götalandsregionen finansierar innovationsplattformar där entreprenörer, studenter och offentliga medel kan samverka för att främja en fortsatt utveckling av en stark kunskapsregion. Det regionala innovationssystemet utgår från de fyra högskoleorterna. Tack vare innovationssatsningar i form av Science parks i Borås, Trollhättan, Skövde och Göteborg förbättras konkurrenskraften för hela länet. Det är angeläget att regionens innovationssatsningar kan bindas ihop med tillväxtcentra i Norge, främst Oslo och region Viken.



Det samarbete som sker inom Life Science ska ha en särställning. Med en globalt verksam läkemedelsindustri och tillgången till Europas största universitetssjukhus, Sahlgrenska, har Västra Götaland möjligheter att ta nya kliv i fråga om hälsa och läkemedel.

Det finns stora möjligheter för innovationer och förnyelse inom offentlig sektor, exempelvis inom sjukvården, som både förbättrar människors hälsa och skapar nya företag i Västra Götaland. Inom ramen för Life Science-arbetet, Gothia Forum och Sahlgrenska Science Park kan det bli verklighet. Där skapas möjligheter att omsätta nya idéer till innovationer, kommersialisering och exportframgångar.

De gröna och blå näringarna ska utvecklas

Västra Götaland är Sveriges största livsmedelsproducerande län och i princip "självförsörjande" på allt livsmedel. I Västra Götaland ska vi verka för mer lokal och hållbar matproduktion. Det gäller råvaror från såväl växtbaserad som animalisk matproduktion. Vi gör det genom tydliga mål för svenskproducerade råvaror i alla offentliga kök. Samtidigt bör extra fokus ligga på vilket sätt som Västra Götaland kan bibehålla och stärka sin position som livsmedelsproducerande län, för att bidra till att Sveriges självförsörjningsgrad ökas.

Utvecklingen av de maritima näringarna kan skapa nya jobb och utveckling i kustnära områden.

De gröna näringarna är viktiga för Västra Götaland. För att bättre ta tillvara de möjligheter som klimatomställningen ger med större efterfrågan på biobaserade produkter krävs att det sker en produktutveckling. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Skara, regionens naturbruksutbildningar och alla de samarbetsorganisationer som regionen finansierar är av central betydelse. I de stöd som regionen ger för produktutveckling bör särskilt fokus riktas mot förutsättningar för utveckling av både småskalig och stadsnära livsmedelsproduktion. Att öka självförsörjningsgraden av livsmedel är i fokus för Sverige. Västra Götaland är Sveriges största och starkaste jordbruks län och har alla möjligheter att utveckla detta ytterligare

I havet finns många marina organismer som är lämpliga till mat som kan användas och utvecklas mera. En annan gren är att odla fisk på land i cirkulära system. Centerpartiet i Västra Götaland vill utveckla de blå näringarna och välkomnar satsningar likt den i Sotenäs.

Industrin ska använda biomaterial istället för fossil råvara i tillverkningen av nya produkter, till exempel i plastpåsar och tyger. Textilklustret Smart Textiles är ett annat område där Västra Götaland ligger i framkant. Centerpartiet vill stärka textilklustret ytterligare.

Användning av lokalt producerad biogas är en viktig fråga för minskade klimatutsläpp. Den samlade kompetensen och erfarenheten är stark i länet och ger exportmöjligheter av både kunnande och teknik. Fokus Biogas 2021 - 2024 anger långsiktiga mål för satsningar inom biogas.

Västra Götalandsregionen bedriver naturbruksutbildning på uppdrag av kommunerna. Gymnasieskolan är ett kommunalt ansvar men kommunerna har bett regionen att bedriva utbildningen eftersom den kräver stora resurser och investeringar. Några kommuner bedriver också utbildningar i egen regi samt att det finns ett antal friskolor. Regionen ska fortsätta att satsa på de naturbruksgymnasier det finns stöd för bland kommunerna. Regionen ska fortsätta satsningen på utbildning inom vuxenutbildning inom de grenar där det finns en stor efterfrågan från de gröna näringarna. Vi vill stärka framtidens jord- och skogsbruk genom att fortsätta satsa på naturbruksgymnasier. Ungdomar och vuxna som vill utbilda sig och jobba i



de gröna näringarna ska ges den möjligheten. Naturbruksgymnasierna har också en viktig roll för att säkerställa ett miljömässigt hållbart jord- och skogsbruk.

Cirkulära affärsmodeller

Öka återvinningen och återanvändningen och minska uttaget av naturresurser. Regionen ska stötta näringslivet så att fler företag ser möjligheten med cirkulär ekonomi eller satsar på industriell symbios där använt avfall blir råmaterial för nya varor. Det är viktigt att satsa på forskning och innovation inom området. Flera av de Science Parks har detta fokus.

Centerpartiet vill stimulera ett konkret arbete för cirkulära affärsmodeller inom textil, möbler och plast. Västra Götaland ska ligga i framkant avseende utvecklingen av nya klimatsmarta produkter, där biobaserade råvaror blir till nya material och nya produkter. De gröna näringarna ska vara motorn i den gröna omställningen.

Naturvård och ren miljö

Mängder av skräp flyter i land längs med våra västsvenska kuster och våra stränder vid de stora sjöarna. Vi ser också stora mängder rester av läkemedel, kemiska ämnen och mikroplast från rengöringsmedel, hygienprodukter och tvätt av textilier. Dessa ämnen hör inte alls hemma i våra hav och sjöar där de gör stor skada. Tillsammans med producenter behöver vi ta fram lösningar för den nedskräpning som sker och påskynda uppströmsarbetet så att miljöskadliga ämnen inte hamnar i avloppsvattnet. Alla som orsakar nedskräpning ska vara med och ta ansvar. Samtidigt behöver vi satsa på innovativ teknikutveckling så att fler ämnen kan tas hand om i våra reningsverk innan det släpps ut i våra vatten. Centerpartiet i Västra Götaland vill jobba för renare hav och vatten. Det är viktigt att staten tar ett ansvar och bidrar med ekonomiska resurser så att kommunerna tillsammans med frivilligorganisationer kan strandstäda Västerhavet.

Västra Götalands rika natur och kultur välkomnar både nära och långväga besökare. Här finns hav och berg, stad och land. Här finns fyra årstider som alla har god grund för ett växande antal gästnätter. I hela regionen finns det stora möjligheter att genom innovation skapa nya upplevelser och genom kreativt företagande. Det är i småföretag som jobben skapas och många av dem har behov av ökad kompetens att driva och utveckla verksamheten.

Allt fler människor ser värdet av att vistas i naturen och intresset för vandring och cykling ökar för varje dag. För att förvalta intresset från såväl närboende som besökare och för att stärka besöksnäringen har Väst kuststiftelsen i uppdrag av Västra Götalandsregionen att utveckla vandringslederna i regionen. Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill se mer naturturism, och ett rikt utbud av aktiviteter i natur och längs med vandringsleder.

För att öka koldioxidupptaget ska vi i Centerpartiet i Västra Götaland verka för att fler kolsänkor och smarta parker anläggs. Det kan vara grönytor, planteringar, gröna tak med flera. Regionen och kommunerna måste ta ett stort ansvar för klimatet genom sina upphandlingar, därför bör man alltid kravställa för att säkra klimatnytta. Produkterna och lösningarna finns.



Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill:

1. Fortsätta att uppmuntra och stötta affärs- och tillväxtdrivande entreprenörskap som bidrar till en positiv klimat- och miljöutveckling.
2. Satsa på utbyggnad av laddinfrastruktur, i områden med hyreshusbestånd och där inte marknaden löser det på egen hand.
3. Att VGR fortsätter att gå i bräsch och minskar energianvändningen i byggnader, fordon och transporter.
4. Påskynda elektrifieringen av industrin och transportsektorn.
5. För att underlätta elektrifieringen inom transportsektorn behöver laddinfrastruktur byggas ut för privatbilismen men inte minst för tunga fordon.
6. Uppmuntra och stötta nyföretagande och nya affärsmodeller som bygger på cirkulära ekonomier och industriella symbios.
7. Uppmuntra och stötta affärs- och tillväxtdrivande entreprenörskap som bidrar till en positiv klimat- och miljöutveckling.
8. Inspirera människor till att ställa om till en mer hållbar livsstil och cirkulär ekonomi genom utbildning och designmetodik som visar hur man enkelt kan göra rätt och klimatsmarta val.
9. Jobba för att fler kolsänkor av olika slag skapas, både för ökad koldioxidupptagning, biologisk mångfald, hantering av dagvatten och ökad rekreation för människor.
10. Att vid offentliga upphandlingar i allmänhet och gällande byggnationer, livsmedel energi och transporter i synnerhet, kravställa för att säkerställa klimatnytta, det skulle exempelvis gynna ökat byggande i trä.
11. Arbeta för utökad utbyggnad av land- och havsbaserad vindkraft.
12. Arbeta för att stärka den egna äganderätten genom att påverka de lokala och regionala besluten om till exempel strandskydd.

4. Satsa på kultur, ökad tillit och demokrati

Utmaningar

Nio av tio invånare i Västra Götaland är ganska eller mycket nöjda med livet. Skillnaderna i välbefinnande mellan personer med olika levnadsförhållanden finns men har inte ökat under 2000-talet. Känslan av utanförskap och brist på framtidstro är en utmaning i samhället.

Bristen på bostäder för personer utan egna ekonomiska muskler är ett långvarigt och allvarligt problem. De som drabbas av situationen på bostadsmarknaden är ungefär samma personer som i övrigt har en svag ställning på arbetsmarknaden, är unga eller befinner sig i en utsatt familjesituation. Många unga och personer med svag ställning på bostadsmarknaden tvingas till dyra och osäkra andrahandskontrakt. Studier försvåras och företag har svårt att rekrytera personal på grund av bostadsbristen.

Av Västra Götalands kommuner säger 43 av 49 att de har brist på bostäder. Samtidigt har bostadsbyggandet minskat från en hög nivå och Boverkets prognoser förutser en successiv minskning på 20 procent till 2021 jämfört med 2019. Många människor har under pandemin sökt efter större lägenheter och hus för att kunna arbeta hemifrån, många har också uttryckt att de vill fortsätta att jobba på distans även efter pandemin. Det kommer att ställa nya krav på bostäder och ger också helt nya möjligheter för bygder som hittills inte haft den attraktiviteten. Det kommer att ställa nya krav bland annat på samhällsservice, skolor, bredband och kommunikationer.



Samtidigt som vi ser trenden att människor söker sig nya livsmiljöer, förverkligar sina drömmar och förändrar sina arbeten så finns det människor som lämnas utanför. De som har haft svårt med arbete innan pandemin, har haft det ännu tuffare under pandemin och kommer kanske ännu längre från möjligheten till ett liv med stabil ekonomi, bostad och en utbildning.

Var sjätte elev lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet och var femte elev lämnar gymnasiet med ofullständiga betyg. Ofullständig skolgång leder till svårigheter för personen i framtiden. De kan leda till ett utanförskap och riskerar leda till ett liv med sämre hälsa och svåra levnadsbetingelser. Delaktigheten i samhällsgemenskapen riskerar att försvåras.

En annan mätbar markör är valdeltagande, lågt valdeltagande är en stark indikation på brist på delaktighet eller känsla av utanförskap. Lågt valdeltagande finns både i städernas utanförskapsområden som i vissa delar av landsbygden. Det finns krafter som använder bristen på delaktighet som grogrund för andra syften, vilket klyver samhället, skapar splittring, misstro och brist på tillit. Byråkratiska hinder och bristande förståelse för villkoren i städernas förorter och på landsbygden kan bidra till minskat tillit och känsla av utanförskap. Det kan till och med leda till bristande förståelse för nödvändiga regelverk och demokratiska processer.

Kultur, ökad tillit och jämlikhet

Det finns en dualism och stora motsättningar mellan olika delar i samhället - så också i kulturlivet. För att motverka detta är det viktigt att se helheten i den kulturella infrastrukturen och förstå de olika delarnas olika roller och funktioner. En fungerande samverkan mellan stat, region och kommun, mellan stora kulturinstitutioner, det fria professionella kulturlivet, studieförbunden, folkhögskolor och det ideella kulturlivet kan skapa mervärde för alla inblandade och vara ett effektivt sätt att göra olika typer av kultur tillgängligt för alla. Det är i ljuset av historien vi lär oss förstå vår samtid och har siktet inställt på framtiden. Konst, kultur och fri press och media är alla mycket viktiga delar för att demokratin ska hållas stärkt.

Kulturlivet ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Ett rikt kulturliv är ett tecken på en bra livsmiljö och har en väsentlig betydelse för regional attraktionskraft. Alla invånare i Västra Götaland ska ha möjlighet att delta i kulturlivet utifrån sina förutsättningar. Satsningar på barn och ungdomars kulturliv är omfattande i Västra Götaland. Dans, teater, musik, slöjd och övriga kulturyttringar berikar våra liv och stärker sammanhållningen i ett samhälle. Vi vill arbeta för ett brett kulturliv där nya digitala uttryck frodas sida vid sida med traditionell kultur och där kulturella och kreativa näringar blomstrar.

Pandemin har på flera sätt drabbat kulturlivet och kulturutövare mycket hårt. Men den har samtidigt öppnat för möjligheter till förnyelse i arbetssätt och uttrycksformer. Digitaliseringen av kulturen har bidragit till möjlighet för större spridning till nya målgrupper. Regionens kulturpolitik ska ta tillvara de lärdomar och möjligheter som skapats under pandemin.

I en globaliserad värld är interkulturell kunskap och kompetens viktigare än någonsin. I en tid av segregation och utanförskap behövs motkrafter genom en medveten och engagerad kulturpolitik. Det behövs långsiktiga och stabila resurser till kulturen.

Vi vill stärka kulturutbudet för barn och unga samt stimulera fler mötesplatser mellan generationer. Olika kulturupplevelser och kulturutövande kan skapa både mening, gemenskap och även vara en viktig del för god psykisk hälsa. Vi vill därför också verka för att inkludera kulturella insatser i olika delar av vårdkedjan.



Under de senaste åren har möjligheterna ökat att via olika gamla och nya medier sprida uppfattningar som inte baseras på allmänt vedertagen, ofta t.o.m. vetenskapligt förankrad, kunskap. Det är svårt att veta säkert vad som är sant och falskt i mediebudskapen. Ett första steg att motverka spridning av falsifierad information är att öka vår kunskap om hur medier av skilda slag fungerar.

Dagens Västra Götaland är en mångkulturell region vilket också borde avspeglas i regionens kulturella liv. Regionen ska ge förutsättningar för kulturlivet, inte styra utbudet. Enskilda människor, grupper och föreningsars initiativ är grunden i kulturlivet.

Förutsättningar ska finnas för såväl amatörer som professionella konstnärer, andra fria kulturutövare, eldsjälar och ideella föreningar så att de kan berika vårt kulturliv på olika nivåer. Ett mångfacetterat förenings- och folkrörelseliv och ett aktivt bildningsarbete via studieförbund och folkhögskolor, är en viktig del i arbetet för att alla invånare ska ha ett rikt och varierat liv.

Det behövs också satsningar på några större kulturinstitutioner, exempelvis opera, konserthus och museer. De kan bära upp kulturliv samt fungera som mötesplats för stora internationellt erkända uppsättningar. Alla kulturinstitutioner har ett ansvar för att verka för ett bra kulturliv i hela länet. De större regionala kulturinstitutionerna såsom GöteborgsOperan och Göteborgs Symfoniker har ansvar för att nå en bred publik i hela länet. Kulturinstitutionernas ska fortsätta att utveckla sitt digitala utbud så att det blir tillgängligt för fler invånare i regionen.

Föreningar, folkrörelser, frivilligorganisationer och lokala utvecklingsgrupper är viktiga för samhällets positiva utveckling. Den sociala ekonomins demokratiska grund, identitet och sammanhållning är ett viktigt komplement till offentlig sektor och privat näringsliv. Idéburna organisationer, föreningar, folkrörelser med flera gör stora insatser för att minska utanförskapet, omvandlar tillfälliga jobb till varaktiga jobb och står för en del av nyföretagandet.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill:

1. Att goda förutsättningar ska finnas för såväl amatörer som professionella konstnärer, andra fria kulturutövare, eldsjälar och ideella föreningar att berika vårt kulturliv.
2. Att regionen aktivt verkar för ett grundutbud av kultur av hög kvalitet i alla delar av regionen. I synnerhet gäller det att nå barn och ungdomar med ett engagerande utbud av kultur som de inte nås av på annat sätt.
3. Stärka den kulturella infrastrukturen, bland annat genom att värna studieförbundens arbete.
4. Stärka folkhögskolornas och andra regionalt finansierade skolors högskoleförberedande konstnärliga utbildningar
5. Stimulera de nya digitala mötesplatserna som nya delar i den kulturella infrastrukturen.
6. Satsa på medie- och informationskunnighet i alla delar av samhället.
7. Aktivt verka för armlängds avstånd – politikerna ska skapa förutsättningar för konsten men inte besluta om innehållet.
8. Aktivt verka för enprocentsmålet för konstnärlig gestaltning vid ny-, om- och tillbyggnad
9. Att de kommersiellt inriktade kulturella och kreativa näringarna stärks inom ramen för regionens näringslivsinriktade insatser.
10. Verka för att inkludera kulturella insatser i olika delar av vårdkedjan.



11. Stimulera tillgängliggörande till och användande av kulturarvet kopplat till hållbar utveckling

5. Vård och omsorg av hög kvalitet i hela regionen

Hälso- och sjukvården är Västra Götalandsregionens mest omfattande verksamhet. Här arbetar omkring 48 000 medarbetare och cirka 90 procent av den totala budgeten går till olika former av hälso- och sjukvård. Vårdcentralerna och den digitala vården utgör grunden inom primärvården. Primärvården omfattar utöver vårdcentral även barnavårdscentraler (BVC), barnmorskemottagningar, ungdomsmottagningar, kvälls- och helgöppen mottagning samt rehabmottagningar.

I Västra Götaland finns över 200 vårdcentraler varav drygt hälften drivs av Västra Götalandsregionen inom ramen för Närhälsan. Närsjukhusen i Västra Götaland är att betrakta de sjukhus som är mindre och saknar akutverksamhet. Målet med dessa är att de ska utföra vårdinsatser och operationer som inte kräver det stora sjukhusets resurser. Flera av närsjukhusen i Västra Götaland bedrivs idag av fristående aktörer på uppdrag av regionen.

Utmaningar för hälso- och sjukvården

Invånarantalet i Västra Götaland ökar och vårdens resurser ska räcka till fler. Den äldre befolkningen där vårdbehovet är som störst lever längre och andelen invånare i arbetsför ålder minskar. De givna förutsättningarna sätter stor press på hälso- och sjukvården. Även hälso- och sjukvårdens framgångar, när det gäller att få människor att överleva svåra sjukdomar som exempelvis hjärtsjukdom, stroke, diabetes och cancer gör att vårdbehovet växer då det ofta finns behov av vård under personernas fortsatta levnad. Möjligheterna att upptäcka och behandla sjukdomar och hälsoproblem ökar, men möjligheterna att diagnostisera sjukdomar ökar snabbare än möjligheterna att behandla sjukdomen, vilket leder till fortsatta vårdbesök och undersökningar som ökar kraven på sjukvården.

Den psykiska ohälsan ökar i samhället. Allt fler människor, såväl unga som äldre har ångest, oro och andra psykiska besvär. Våld i nära relationer är ett akut samhällsproblem och mäns våld mot kvinnor är en av våra största jämställdhetsfrågor. Ingen ska behöva vara rädd för någon som man är eller har varit tillsammans med.

Covid-19-pandemin har haft stor påverkan på hälso- och sjukvården. De enorma påfrestningarna på sjukvården har krävt ökad samverkan och helt nya arbetssätt. Patienter vars vård har kunnat anstå har fått ställas på kö samtidigt som färre har sökt vård, vilket betyder att det finns ett okänt uppdämt vårdbehov som vi kommer att behöva hantera under a mandatperioden.

Det är redan idag alltför många patienter som får vänta för länge på vård eller inte alls får den vård de behöver. Tillgänglighet och kvaliteten kan dessutom skilja sig åt beroende på kön, etnisk bakgrund eller bostadsort. Patienternas möjligheter till inflytande, inblick och medbestämmande i sin egen vård är fortfarande för liten.

De växande vårdbehoven och ökade möjligheter att behandla, men även människors högre krav och förväntningar på vården samt svårare etiska dilemma ställer frågan om prioriteringar och vad som ska ingå i det offentliga åtagandet på sin spets. För att möta framtida behov av hälso- och sjukvård behöver vi ställa om. Det handlar inte om att spara pengar utan om att använda de resurser vi har på bästa sätt. Utgångspunkten för Centerpartiets hälso- och sjukvårdspolitik är att vård och omsorg ska ges solidariskt och efter behov. För att skapa



trygghet och kontinuitet för patienten behöver vi förändra vårdens arbetssätt och jobba mer över organisations- och specialitetsgränser. En del omställningsarbete pågår sedan länge, annat har nyss påbörjats och några väntar på att få starta.

Invånare i Västra Götaland ska få vård med högsta medicinska kvalitet och bemötas respektfullt - oavsett kön, bakgrund eller egen förmåga. Alla har rätt till en likvärdig vård. Vården ska vara tillgänglig och enkel att förstå, därför bör information finnas på flera språk och lätt svenska. Målet är en sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård, med högsta kvalitet och patientsäkerhet.

Personal- och kompetensförsörjning

Omställningsarbetet kommer att påverka alla medarbetare inom vården genom förändrade arbetssätt i en mer utbyggd nära vård med bas i primärvården, digitalisering, koncentration och med kvalitet som grundläggande strategi i allt arbete.

En förutsättning är att det finns tillräckligt med kompetent och engagerad personal. Att klara höga pensionsavgångar samtidigt som andelen i arbetsför ålder minskar är en stor utmaning.

Inom vissa specialiteter finns det redan idag en akut personalbrist, såväl inom vården som äldreomsorgen. Personalbristen är en utmaning som kommer att kräva många olika lösningar. En viktig del är utbildning av fler specialistutbildade sjuksköterskor, inte minst inom geriatrik. Det behövs också fler utbildade sjuksköterskor och undersköterskor.

Centerpartiet tror på individen och dess förmåga att ta eget ansvar. Vi har en grundmurad tilltro till att vårdens medarbetare är den största kraften och resursen för att förbättra och utveckla välfärden. Med tydliga mål och rätt stödverktyg kan nya idéer utvecklas och tas tillvara och en mer tillitsbaserad styrning tillämpas.

Omställningsarbetet

Omställningsarbetet av hälso- och sjukvården är ett viktigt strategiskt arbete. Vården ska alltid utgå från den enskilda personens behov och erfarenheter. Patienterna ska känna sig trygga och väl omhändertagen i kontakten med vården, och uppleva att vården är lätt att hitta och lätt att komma i kontakt med. I en bred politisk överenskommelse beslutade regionfullmäktige i maj 2017 om en gemensam strategi för sjukvården.

- Vi ska utveckla och stärka den nära vården - den vård som invånare och patienter behöver ofta.
- Viss sjukhusvård ska bli mer koncentrerad för bättre kvalitet och högre patientsäkerhet
- Användningen av digitala vårdtjänster ska öka så att patienter kan bli mer delaktiga
- Vi ska fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling. Vi ska arbeta efter den utvecklingsplan som tagits fram för hälso- och sjukvården för barn och unga

Nära vård

Den vård som människor behöver regelbundet, ibland under längre perioder, ska finnas nära. Människor ska känna trygghet och veta att de får snabb och säker ambulanssjukvård oavsett tid på dygnet. Samtidigt ska människor känna en trygghet i att man tas omhand på de stora sjukhusen med högkvalitativa resurser när så krävs.

Det ska finnas minst en vårdcentral i varje kommun som utgör basen för den nära vården, och som ska samarbeta gränsöverskridande och koordinera vården med både den kommunala



hälso- och sjukvården och sjukhusvården. Alla vårdcentraler ska också få i uppdrag att kunna erbjuda både fysisk och digital mottagning, samtidigt ska medborgare kunna lista sig hos vilken vårdgivare de vill. I Västra Götaland har alla invånare rätt till en namngiven fast läkarkontakt vid sin vårdcentral och hösten 2021 hade drygt 80 procent av invånarna en fast läkarkontakt. Vi i Centerpartiet vill att rätten till en fast läkarkontakt säkras och att den fasta läkaren har ett helhetsansvar för sin patient.

Centerpartiet vill öka tillgängligheten till den nära vården genom att nyttja ny digital teknik, men också genom att fler läkare och sjuksköterskor gör vårdbesök i hemmet. Resan till vårdcentralen eller akuten kan skapa oro och lidande och gör ibland mer skada än nytta för framför allt äldre patienter. Centerpartiet vill därför fortsätta att utveckla den mobila hemsjukvårdsläkarfunktionen där läkare från vårdcentralen och kommunens sjuksköterskor arbetar tillsammans och kan undersöka, vårda och behandla sköra i hemmet.

Samverkande sjukvård är ett arbetssätt i Fyrbodal mellan vårdcentral, 1177 vårdguiden på telefon, kommunal hälso- och sjukvård, ambulans, medicinsk äldrevårdsavdelning (MÅVA), hemtjänst, SOS-alarm och jourcentral. Samarbetet tar sin utgångspunkt i att bevara fokus på patienten och se över vad som blir bäst i det enskilda fallet. Att samverka betyder både att dela med sig och att erbjuda sin hjälp. Centerpartiet ser mycket positivt på att liknande arbetssätt utvecklas vidare i fler delar i regionen.

Primärvården har liksom sjukhusvården ett förebyggande och rehabiliterande uppdrag. Västra Götalandsregionen har infört Vårdval Rehab och tillgängligheten till rehabilitering har förbättrats avsevärt. Förebyggande arbete är oerhört viktig för att människor snabbt ska kunna komma tillbaka i arbete och för att minska antalet sjukskrivningar. Viss del av det förebyggande, men även det rehabiliterande arbetet, kan med fördel ske genom samarbete med olika föreningar och patientorganisationer, exempelvis hälsoorganisationer, räddningsväsende, polis, Röda Korset och pensionärsföreningar.

Digitaliseringen inom vården har tagit ett stort kliv under pandemin. Fler tjänster kan nu genomföras via digitala kontakter, vilket ökar tillgängligheten och tryggheten under dygnets alla timmar. Belastningen på jourcentraler som ska tillgodose befolkningens behov av enklare bedömningar och behandlingar på kvällar och helger minskar när möjligheten till digitala vårdbesök ökar.

Vi måste också bli bättre på att ta till vara och sprida den kunskap och kompetens som finns samlad i regionens olika kompetenscentra. Genom ökat samarbete och bättre kommunikation mellan olika vårdgivare kan fler ta del av och utveckla bemötande, vård och behandling för invånarna oavsett var i regionen de söker vård.

Fler mobila team och öppna vårdformer

Sjukvården utvecklas ständigt och det som gjordes inom slutenvården på sjukhuset görs idag inom öppenvården på olika mottagningar och i patientens hem. Genom att hela tiden utveckla vården och hitta nya arbetssätt nyttjas vårdens kunskap och kompetens på ett mer effektivt sätt. Istället för den gamla formens fasta mottagningar vill vi se fler digitala lösningar, självmonitorering i hemmet och mobila team. På så vis flyttar vården närmare patienten och delaktigheten i vården ökar. Fler mobila team med läkare och sjuksköterska från sjukhuset, skulle även öka tryggheten för våra mest sköra patienter och minska de akuta inläggningarna. Det leder till avlastning och kortare köer på akutmottagningen.



Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

1. Säkra alla invånares rätt till en fast läkarkontakt vid sin vårdcentral
2. Införa fler digitala tjänster för att förenkla patienternas kontakt med vården
3. Utveckla den mobila hemsjukvårdsläkarfunktionen för äldre och sköra patienter där läkare från vårdcentralen och kommunens sjuksköterskor arbetar tillsammans
4. Utveckla arbetssättet med samverkande sjukvård mellan vårdcentral, 1177 vårdguiden på telefon, kommunal hälso- och sjukvård, ambulans, MÄVA, hemtjänst, SOS-alarm och jourcentral.
5. Att vårdsamordnare för personer med stora vårdbehov och som är i behov av samordning av vård vid olika vårdinrättningar primärt bör finnas inom primärvården.
6. Utveckla hemmonitorering/självmonitorering inom fler områden.

Högre kvalitet inom äldre vården

Sverige är ett av världens bästa länder att åldras i. De är en stor tillgång att ha en befolkning med lång erfarenhet som tillför kompetens och gör stora insatser på alla nivåer i samhället. Västra Götaland är en region med många äldre. Andelen äldre ökar då flertalet lever allt längre, och i takt med att vi lever allt längre förväntas behoven på sjukvård att öka då risken att drabbas av olika hälsoproblem ökar med stigande ålder. Kunskapen om hur en god hälsa kan främjas hos äldre finns, men det saknas nationell samordning.

För att nyttja samhällets gemensamma resurser på bästa sätt föreslår Centerpartiet att ett regionalt äldre vårdsprogram tas fram inriktat mot att förebygga sjukdom bland de äldre. Äldre vårdsprogrammet bör innehålla samtal om bland annat kost, motion, fallskadeprevention, vaccinationer med mera. Ett systematiskt förebyggande arbete gynnar den enskilda individen i form av ökad livskvalitet och hälsa samtidigt som det ger ekonomiska samhällsvinster. Genom styrke- och balansträning, regelbunden och näringsrik mat samt kontinuerliga läkemedelsgenomgångar kan fallolyckor och därmed många höftfrakturer hos äldre lätt förebyggas.

Vi ska stimulera till forskning och utveckling när det gäller äldres hälsa, särskilt när det gäller psykisk hälsa och sjukdomar som drabbar många äldre, t ex demenssjukdomar, diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar, för att bättre kunna förebygga och vårda. Vi vill också stärka samarbetet mellan kommunens hemsjukvård och regionens sjukvård, likt arbetssättet samverkande sjukvård, för att förhindra onödiga besök på sjukhus med målet att vården utförs på rätt vårdnivå.

En stor utmaning för vården är det växande antalet äldre med demenssjukdom, speciellt för den kommunala vården och omsorgen, men också för regionen då det bland annat råder brist på läkare med specialistutbildning inom både geriatrik och äldre psykiatri. Vi i Centerpartiet vill se ett kvalitetslyft för demensvården. Att personer med demens får rätt diagnos och behandling i tid är avgörande. Vi vill därför se att ett standardiserat vårdförlopp med utredningar och första behandlingar införs nationellt. Att personal besitter rätt kompetens och arbetar personcentrerat är en av de viktigaste förutsättningarna för en god demensvård.

Nästan var femte person i vuxen ålder - oftast en kvinna - vårdar, hjälper eller stödjer en närstående. Rollen som vårdande anhörig är mycket viktig men innebär ofta en tung arbetsbörda. Att anhängvårdare får stöd spelar roll såväl för den äldres omsorg som deras egen hälsa. Kommunernas stöd till anhängvårdare ser väldigt olika ut. Centerpartiet vill se ett



förbättrat och sammanhållet anhörigstöd som ger kommunerna och Försäkringskassan verktyg att säkerställa lika möjligheter, oavsett om du som anhörigstödjare är kvinna eller man.

Äldres ensamhet, ofrivilliga isolering och känsla av utanförskap är ett av de största sociala problemen i Sverige i dag och det växer hela tiden. Den ofrivilliga ensamheten, inte minst med anledning av rekommenderade covid-19-restriktioner innebär en stor riskfaktor på vår hälsa. Ensamheten ökar också risken för ett riskbruk av alkohol samt för våld i hemmet. Mäns våld mot kvinnor och våld i hemmet upphör inte med ålder och isolering kan i många fall öka kvinnors utsatthet.

För att ge god vård vill Centerpartiet att alla personer som arbetar inom den kommunala hälso- och sjukvården utbildas så att man har minst undersköterskekompetens.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

7. Arbeta fram ett regionalt äldrevårdsprogram.
8. Att alla vårdcentraler ska ha tillgång till geriatrisk kompetens.
9. Höja kompetensen kring äldres psykiska ohälsa.
10. Öka läkarmedverkan i kommunala äldreomsorgen genom bland annat utökad mobil hemsjukvårdsläkare.
11. Att regionen stimulerar organisationer och föreningsliv till insatser med särskilt fokus på ofrivillig ensamhet liksom till grannsamverkan både i stad och på landet.
12. Fortsatt fokus på årliga läkemedelsgenomgångar för personer 75+ med flera stående läkemedel för att undvika felmedicinering.
13. Att det finns ett jämställt och jämlikt anhörigstöd.

Ett liv med psykisk hälsa

Den psykiska ohälsan har de senaste åren ökat i samhället. Allt fler människor, såväl unga som äldre har ångest, oro och andra psykiska besvär. Tidig upptäckt av barn och ungdomar som är i behov av stöd är en förutsättning för att kunna förebygga psykisk ohälsa och ett framtida utanförskap.

Den psykiska hälsan är på många sätt intimt kopplad till skolan. Elevhälsan behöver uppvärderas och byggas ut, men också utvecklas genom nya tvärprofessionella arbetssätt där kommun och region samverkar. Likaså behöver samarbetet med regionens ungdomsmottagningar och enheter för Ungas Psykiska Hälsa (UPH) vidareutvecklas. UPH har införts som ett tilläggsuppdrag i krav- och kvalitetsboken. Vårdcentraler kan ansöka om uppdraget som innebär att vara resursmottagning med samlad fördjupad kompetens för bedömning, behandling och konsultation inom primärvård för barn och unga med psykisk ohälsa. Det finns bra hjälp att få för barn och unga, problemet är att det många gånger tar allt för lång tid och att många med psykiska besvär inte söker sig till vården. Vi vill utveckla ett barn- och ungdomshälsoprogram för åldrarna 0-20 år med hälsofrämjande och förebyggande åtgärder riktade till barn och unga, och vi vill se ökad psykiatrisk kompetens i primärvården och remisskrav för neuropsykiatriska utredningar, som innebär att barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan få olika slags hjälp och stöd.

Det ska bli lättare att få behandling och rehabilitering för psykisk ohälsa för både barn och vuxna. Det finns goda förutsättningar för att öka tillgängligheten genom till exempel digitala vårdmöten och behandling via internet, tidig och snabb psykiatrisk bedömning samt utveckling av mobila team och andra öppna vårdformer. Det finns ett antal vårdcentraler i regionen med tilläggsuppdrag som tar hand om barn och unga med psykisk ohälsa. Syftet är



att samla kompetens från olika professioner och därmed förbättra kvalitet och tillgänglighet för barn och unga som söker hjälp. Vi vill utöka tilläggsuppdraget till fler vårdcentraler samt vidareutveckla arbetssättet för att skapa liknande uppdrag för vuxna. Genom att utveckla arbetssättet ”En väg in” kan tillgängligheten öka både vad gäller att hitta rätt vårdnivå, men också vad gäller att få snabbare och mer likvärdiga bedömningar av remisser.

Att utsättas för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld bidrar till ökad risk för olika former av psykisk och fysisk ohälsa, både på kort och på lång sikt. Att ”våga fråga” om våld och öka kunskapen om våld och tvång i nära relationer är viktigt bland unga för att motverka beteenden i ett tidigt skede. Vi ska särskilt verka för kunskapsspridning och förebyggande insatser vad gäller sexuellt våld mot personer med intellektuell funktionsnedsättning då de är i en speciellt utsatt beroendesituation. Brott utförda i hederns namn drabbar allt för många människor i Sverige i dag. Människor som inte får träffa vänner, blir hotade, misshandlade, tvingade till äktenskap, könsstympade eller i värsta fall mördade. HBTQ-personer hindras att vara sig själva. Allt detta måste få ett slut. All vårdpersonal ska ha kunskap och ständigt utbildas om hedersrelaterade brott, sexualbrott, våld i nära relationer samt sexuella övergrepp och våld på arbetsplatsen. Vidare behöver arbetet gentemot en nollvision för suicid (själv mord) stärkas. Framför allt behövs större insatser i primärvården för att upptäcka och behandla bland annat depressioner där det verkar finnas en underdiagnostisering bland äldre.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

14. Öka antalet enheter när det gäller Ungas Psykiska Hälsa (UPH) för en god tillgänglighet i hela regionen.
15. Öka samordning mellan elevhälsovård, primärvård och socialtjänst för att förebygga och tidigt möta ungas psykiska hälsa.
16. Utveckla arbetssättet ”En väg in” för ökad tillgänglighet och snabbare och mer likvärdiga bedömningar av remisser.
17. Öka tillgängligheten genom fler vårdformer, exempelvis via internet, mobila team och andra öppna vårdformer. Det kan handla om internetbaserad KBT (iKBT).
18. Att all vårdpersonal ska ha kunskap och ständigt utbildas om hedersrelaterat brott, sexualbrott, våld i nära relationer samt sexuella övergrepp och våld på arbetsplatsen.
19. Stärka suicidpreventionen och kunskapen psykisk ohälsa, exempelvis genom utbildningsinsatser för personal inom primärvård och skola.

Särskilda insatser inom specialistpsykiatri

Behandlingsformer och metoder utvecklas snabbt inom psykiatri och fler medicinska riktlinjer tas fram och gamla revideras för att tillförsäkra att vården som ges är jämlik oavsett vem du är eller var du bor. Genom fler mobila team kan också vården flytta närmare och de mest sköra kan få stöd och hjälp i hemmet istället för att tvingas resa till den gamla formens fasta mottagningar. Regionens samarbete med kommunerna är av stor vikt för patientgruppen då de ofta är i behov av både kommunala och regionala sjukvårdsinsatser. Peer support (certifierad stödperson) är ett arbetssätt som bidrar till patienternas tro på att de kan återhämta sig från sin sjukdom och därmed kortas vårdtiderna. Utvärderingar visar att brukarstyrd inläggning för vissa patientgrupper ökar funktionsförmåga och minskar frekvensen av självskadebeteende och tvångsvård, ett arbetssätt som är viktigt att bevara. Centerpartiet ser gärna att detta arbete utvecklas i nära samarbete med brukarorganisationernas samarbetsorgan: Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg (NSPHiG) i hela regionen.



Att kunna erbjuda en miljö som stöttar vårdens behandlingsmetoder och bidrar till god integritet, säkerhet och lugn är särskilt viktigt för patienter med långa vårdtider. Psykiatrihuset vid Östra, Södra Älvsborg Sjukhus och nu snart vid Skaraborgs sjukhus är viktiga delar i arbetet med en modern psykiatri.

Väntetiderna är för långa inom psykiatrin och Västra Götalandsregionen når, trots stora insatser, inte upp till vårdgarantins målsättningar för barn och unga. Inflödet av patienter som behöver vård och behandling ökar. Särskilda insatser för att förbättra tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) för barn och unga upp till 18 år som behöver psykiatriskt stöd eller vård har gjorts senaste åren. Det handlar bland annat om en regional utredningsenhet som stöttar sjukhusen i inflödet, strukturerad administration för att öka patienttiden, regionala medicinska riktlinjer som stöd för en jämlik vård i hela regionen, digitala vårdmöten, gruppbehandling etc. Centerpartiet anser att det är av stor vikt att barn och unga snabbt får stöd och behandling för att få möjligheten att utvecklas tillsammans med sina jämnåriga.

Centerpartiet har länge drivit frågan om att sjukvården ska ta över ansvaret för missbruksvården och att missbruksvården i högre grad måste grunda sig på vetenskap och beprövad erfarenhet. Många av narkotikamissbrukarna har en bakomliggande psykisk sjukdom. Därför måste missbruksvården utgå från att både behandla sjukdomen och i största möjliga mån lindra symptomen. Centerpartiet arbetar för att den som vill bli fri från sitt beroende snabbt ska få stöd och behandling. För att minska narkotikadödligheten behöver vi både tidiga insatser med låga trösklar, till exempel genom fler mini Maria-mottagningar inom primärvården men också specialistsjukvård för att avveckla drogberoendet. Sprututbytesprogram finns nu etablerade i alla delregioner men LARO vården (Läkemedelsassisterad behandling vid opiodberoende) är fortsatt eftersatt. För människor i riskzon för överdos kan tillgången till läkemedlet Naloxan vara livsavgörande. Regionen behöver tillsammans med kommunernas socialtjänst utveckla samarbetet för den här patientgruppen inte ska falla mellan stolarna.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

20. Se en regional enhet för neuropsykiatriska utredningar för ökad kvalitet, tillgänglighet och likvärdighet.
21. Ha särskilt fokus på att förbättra tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatrin (BUP)
22. Utveckla fler mobila vårdformer.
23. Utveckla arbetet med Peer support i alla delar av regionen.
24. Värna arbetet brukarstyrd inläggning.
25. Förbättra tidiga insatser för att hjälpa invånare bort från droganvändning, exempelvis genom att starta upp fler Mini-Maria-mottagningar.
26. Stärka vården runt beroendepatienter genom tillgången till naloxon, sprututbytesprogram och LARO-vård vid alla sjukhusförvaltningar.

Förbyggande hälsovård för alla

Centerpartiet vill ge fler människor möjligheten att kunna undvika sjukdom och ohälsa. Som individer har alla ett eget ansvar, men vi vet att vi människor också behöver hjälp, stöd och verktyg. Centerpartiet vill att alla invånare ska kunna få högkvalitativt stöd, hjälp och råd för att kunna förhindra att de drabbas av undvikbara livsstilssjukdomar. Den nyligen omformulerade Hälso- och sjukvårdslagen skärper kraven på kommuner och regioner och säger att varje region ska inom ramen för primärvården tillhandahålla förebyggande insatser utifrån såväl befolkningens behov som patientens individuella behov och förutsättningar.



Världshälsoorganisationen uppskattar att hela två av tre dödsfall i världen beror på livsstilssjukdomar. Hit räknas sjukdomar som bland annat diabetes typ 2, hjärt- och kärlsjukdomar, vissa cancerformer, astma och stroke. Samtidigt som många svenskar upplever att de har bättre hälsa än sin föräldrageneration växer också förekomsten av dessa och andra kroniska livsstilssjukdomar. Många människor dras med olika smärttillstånd som har livsstilsrelaterade orsaker. I takt med att allt fler blir äldre lever dessutom allt fler med multisjukdom och förekomsten av så kallade lätta psykiatriska diagnoser har vuxit kraftigt under senare år.

Många människor lider, har ont, och i sämsta fall dör, i sjukdomar som i själva verket skulle ha varit möjliga att undvika – bara de skulle ha haft rätt stöd, råd och verktyg. Att förebygga ohälsa skulle vara en vinst för den enskilde människan, för en pressad hälso- och sjukvård och för hela samhället. Bara samhällskostnaderna för psykisk ohälsa uppskattas ligga kring 140 miljarder kronor per år. Ska hälso- och sjukvårdens långsiktiga finansiering inte undergrävas är det helt nödvändigt att förbättra den förebyggande hälsovården i hela landet.

Krav ställs på oss som region att utveckla våra förmågor att förebygga ohälsa i alla de vanligaste livsstilssjukdomarna. Region Västerbottens långsiktiga och framgångsrika arbete – både för människors hälsa och regionens ekonomi – med riktade hälsosamtal som invånare bjuds in till var tionde år med start från 40 års ålder bör vara en del i ett sådant system.

Utöver detta måste personalens professioner och erfarenheter, regionens egna erfarenheter och medborgarnas önskemål få stort genomslag i vilka stöd, verktyg och råd som erbjuds. För vissa kommer rökavvänjning eller hjälp att minska en hög alkoholkonsumtion att bli viktigt, för andra viktning, träningsråd, och för andra den psykiska hälsan med stresshantering.

Det hälsovårdsprogram som vi som region ska bygga upp för våra medborgare bör utvecklas i samverkan med kommunerna och det civila samhällets olika organisationer. Basprogrammen i mödrahälsovård, barnhälsovård och skolhälsovård samt den nära vården med vårdcentraler, barnvårdscentraler, ungdomsmottagningar, barnmorskemottagningar, familjecentraler och tandvårdsmottagningar är viktiga i arbetet för ett systematiskt förebyggande arbete. Det förebyggande arbetet som till stor del sker i den Hälso- och sjukvården behöver utveckla och tillämpa evidensbaserade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande metoder, integrerat i vårdarbetet. Regionen behöver utveckla de digitala verktygen för att stärka det förebyggande folkhälsoarbetet och egenvården samt uppföljningen av till exempel fysisk aktivitet på recept och hälsocoach online.

Vi ska utveckla Hälsocenter för att erbjuda stöd och inspiration till livsstilsförändringar inom mat, motion, återhämtning och sömn. Genom samverkan mellan kommun, region, vårdcentralerna och föreningslivet kan hälsocentra skapas för att hjälpa invånare att bryta ohälsosamma levnadsvanor.

Med ett bättre hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete kring kost, motion, alkohol, droger, fallprevention, läkemedel med mera i regionen kan vårdbehoven minska. Med patienter som är delaktiga i sin egen vård, ökar patientnyttan. Med bättre stöd för patienternas egenvård kan vårdens resurser användas bättre.



Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

27. Bygga upp ett förebyggande hälsovårdsprogram likt västerbottenmodellen.
28. Utveckla de evidensbaserade hälsoprogrammen så att vi genom AI kan nå och ge stöd till betydligt fler än idag. Med hjälp av digitala verktyg kan vi stärka det förebyggande folkhälsoarbetet och egenvården samt uppföljningen av till exempel fysisk aktivitet på recept och hälsocoach online.
29. Att det förebyggande hälsoarbetet prioriteras för att minska behovet av omsorg och vård för den enskilde och samhället.

Specialistsjukvård med spets för stärkt kvalitet och patientsäkerhet

De flesta av oss kommer bara i kontakt med sällanvård såsom komplicerade operationer och cancerbehandling några få gånger i livet. Men när vi eller någon anhörig drabbas av allvarlig sjukdom eller olycka vill vi vara säkra på att få den absolut bästa vården. Samtidigt som den nära vården stärks och allt mer vård förflyttas från sjukhusen, till öppna vårdformer krävs det att viss specialiserad vård utförs på färre enheter. Fler utförda ingrepp per läkare ökar kvaliteten där träning ger färdighet. Det handlar om att stärka kvaliteten och patientsäkerheten. Med koncentrerad vård kan regionen säkerställa att alla patienter får högsta kvalitet, vilket innebär mer jämlik vård oavsett var i regionen man bor.

I Västra Götaland ska du kunna lita på att du får bästa möjliga vård, utförd av skicklig och välkvalificerad personal. Regionen har flera fullvärdiga akutsjukhus och ett antal något mindre specialistsjukhus. För att nyttja den kompetens som finns på bästa sätt är det dock viktigt med god samverkan mellan olika verksamheter och sjukhus. Det krävs ett större samarbete med primärvården samt med kommunerna som bedriver stor del av den nära vården runt våra mest sköra och äldre.

I Västra Götaland finns ett antal mindre sjukhus/närsjukhus, där flera drivs i privat regi på uppdrag av regionen. Centerpartiet anser att de mindre sjukhusen/närsjukhusen bör få utpekade regionala uppdrag som exempelvis operationscentrum/specialistcentrum med olika innehåll och kunna drivas av olika vårdaktörer som det gör idag. De kan utvecklas med en inriktning mot öppna mottagning och möta de behov som finns.

En mångfald av vårdgivare inom sjukvården och en mångfald av människor kräver en mångfald av arbetssätt och utförare. Det finns ingen genomsnittsmänniska och därför sällan ett genomsnittsbemötande eller genomsnittsbehandling. En vård och omsorg som möter patienter och brukare som de unika individer de är, med respekt för individuella önskemål och behov, måste därför bygga på pluralism. Detta finns i form av regioner, kommuner, privata och ideella vårdgivare. Alla dessa är hela tiden inne i en lärande process, man justerar och skruvar på arbetssätt och system för att skapa mer och bättre vård. Centerpartiet bejaktar denna mångfald och den ständiga processen av lärande som den skapar. Vårt mål i vården och omsorgen är inte likriktning, vårt mål är lika kvalitet.

Vården finansieras med skattemedel och patientavgifter, vilket inte betyder att regionen måste utföra all vård själv. Mer konkurrens leder ofta till bättre kvalitet och mer tillgänglig vård. Centerpartiet vill öppna upp för fler vårdgivare inom sjukvården, både privata och idéburna, och ser positivt på arbetet med att öka valfriheten inom både mödrahälsovården, tandvården, och delar av specialistsjukvården. Det är kvaliteten som ska avgöra vilka som ska få vara med och utföra välfärden, inte ägandeformen. Allt för att få så mycket välfärd som möjligt för våra gemensamma skattepengar. Goda exempel är bland annat vård som ges på Lundby, i Strömstad, i Bäckefors, i Lysekil och på Carlanderska. Om antalet utförare i vården ökar, kan



väntetiderna för besök och behandlingar kortas. Tre till fyra procent av dagens kostnader för specialistsjukvård utförs av privata vårdgivare genom avtal med Västra Götalandsregionen.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

30. Att fler närsjukhus får utpekade regionala uppdrag som exempelvis operationscentrum/specialistcentrum tillsammans med öppenvård utifrån befolkningens behov.
31. Att de mindre sjukhusen utan akutuppdrag kan drivas av olika vårdaktörer.
32. Öka tillgängligheten och valfriheten inom primärvård, tandvården och specialistsjukvården.
33. Se en gemensam kö för ökad tillgänglighet och nyttjande av de sjukhusen med utpekade regionala uppdrag.

Akutvården – det ska vara enkelt att snabbt få hjälp

Människor ska inte behöva fundera över vilken vårdnivå man ska söka. Det ska vara enkelt att snabbt få hjälp, oavsett om det är akut livshotande eller om det rör en enkel åkomma. I ett akut läge är det ofta ambulanssjukvårdens kvalitet som räddar liv. Västra Götaland ska ha en högkvalitativ ambulansverksamhet, som snabbt är på plats och ger vård till sjuka eller olycksdrabbade. Ambulansen ska nå dig snabbt var du än bor i regionen. Om fler kan få vård direkt av ambulanspersonalen kan transporter, väntetider och lidande minska för patienterna. Ambulanserna måste användas effektivt. Helikopter, sjö- och landambulanser tillsammans med bedömningsbilar och sjuktransportbilar ska användas till rätt uppgifter. Genom att vid akut livshotande tillstånd bättre än idag nyttja all kompetens som finns i mobil verksamhet och andra samverkande resurser, oavsett huvudman, kan resurserna användas mer effektivt. Därmed kan kapaciteten öka för de riktigt akuta fallen när det krävs.

Blåljussamarbetet som innebär att polis och räddningstjänst ibland kommer först på plats ska utvecklas. Resultatet blir att akut insjuknade personer, exempelvis någon som fått hjärtstopp, snabbare får medicinsk hjälp. Detta ökar möjligheten att kunna överleva. Våra akutmottagningar ska kunna ge bästa möjliga akuta vård på ett effektivt arbetssätt med god kvalitet. Därför vill Centerpartiet att fler akutläkare utbildas för att kunna vara placerade på akutmottagningarna.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

34. Att regionen har en högkvalitativ ambulansverksamhet, som snabbt är på plats och ger vård till sjuka eller olycksdrabbade oavsett var i regionen du bor
35. Utveckla samverkan mellan all mobil akutverksamhet och andra samverkande resurser som kan komplettera akutvården, oavsett huvudman, i syfte att öka tryggheten för invånarna i hela regionen.
36. Utveckla arbetssättet samverkande sjukvård till fler delar av regionen och avtala om i väntan på ambulans (IVPA) med kommunernas hemsjukvårdssjuksköterska.
37. Att fler akutläkare utbildas som ska vara placerade på akutmottagningarna.

Cancervården

En av tre får någon gång i livet en cancerdiagnos – men alla drabbas. Att drabbas av cancer innebär ofta en trygghetsförlust då det inte går att säga om behandlingen kommer att bota. Detta gör att många lever i ständig beredskap och oro för att sjukdomen ska komma tillbaka. Följsamheten till medicinska riktlinjer måste öka för att säkerställa en god och jämlik cancervård. Idag botas de flesta efter behandling vilket kräver ett allt större fokus på rehabilitering för att komma tillbaka till ett så normalt liv som möjligt. Kraftens hus i



Sjuhärad drivs av en förening och är ett komplement och frivilligt stöd till alla cancerberörda, patienter, anhöriga och närstående. Centerpartiet önskar fortsätta arbetet utifrån den regionala utvecklingsplan för cancervården som är framtagen och beslutad liksom regionens plan för ökat fokus på rehabilitering. Vi önskar ett ökat fokus på rehabilitering och ser gärna en spridning av Kraftens hus till fler delar i regionen då behov av stöd ofta finns under en längre period än just under behandlingen och bör finnas tillgängligt i alla delar av regionen.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

- 38. Öka delaktigheten i vård och behandling så att resurserna i högre utsträckning kan läggas på de insatser som är värdeskapande för patienten.
- 39. Se ett ökat fokus på rehabilitering för att kunna få kraft att komma tillbaka efter cancervård och behandlingsperiod.
- 40. Att Kraftens hus finns tillgänglig i alla delar av regionen.

Habilitering och hälsa

Centerpartiet verkar för ett tillgängligt och individanpassat samhälle. En funktionsnedsättning ska inte få vara ett hinder för människors mål, drömmar, livskvalitet eller livspussel. Därför vill Centerpartiet se en integrering av funktionshinderperspektivet inom alla områden. Personer med funktionsnedsättning är dock inte en homogen grupp i samhället så varje område måste arbeta med att öka individens möjlighet att interagera i sin vardag.

Regions Habilitering och Hälsa erbjuder specialiserad vård och stöd till personer som har en varaktig funktionsnedsättning; som nedsatt förmåga att kommunicera, se, höra eller röra sig. En verksamhet med god tillgänglighet och som får goda omdömen jämfört med andra liknande verksamhetsområden i landet. Dock finns ständigt ett arbete att göra då det gäller att ge en jämlik vård över hela regionen.

För många krävs kontinuerligt olika intyg för att möjliggöra tillgång till andra delar av samhällets funktioner. Sammantaget kan det bli stora kostnader då dessa ej ingår i högkostnadsskyddet. Centerpartiet ser att en översyn behöver göras och ser som grund att intyg och andra patientavgifter i grunden ska utgå från storlek på behov och inte på åldersgrupp. Den med stort behov av regionens insatser inom sjukvården, tandvården, rehabilitering etc. ska "premieras" och inte den som uppnått en viss ålder. Det är exempelvis skillnad att leva med en kronisk funktionsnedsättning eller en som kommer av naturligt åldrande. Det är dock i båda fall viktigt med en god delaktighet vid val av hjälpmedel så att de nyttjas på rätt sätt. För att öka valfriheten ska det vara möjligt för brukaren att kunna vara delaktig i valet av hjälpmedel och därmed även kunna medfinansiera kostnaden.

Personer med komplexa vårdbehov och flera vårdkontakter slussas ofta runt mellan olika enheter. Vi vill därför tillskapa team för att erbjuda bättre kvalitet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar.



Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

41. Verka för ett tillgängligt samhälle med en integrering av funktionshinderperspektivet inom alla områden.
42. Öka personers delaktighet vid val av hjälpmedel.
43. Möjliggöra för brukaren att medfinansiera hjälpmedel vid naturligt åldrande
44. Se över kostnader för intyg
45. Att utredningar för funktionsnedsättningar behandlas enligt vårdgarantin.
46. Tillskapa team för att erbjuda bättre kvalitet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar.

Tandvård

En god munhälsa bidrar till en god livskvalitet. Tandvården har ett stort hälsofrämjande och förebyggande uppdrag och arbetar med att motivera till egenvård för att bevara det friska friskt.

Tandvården träffar sina patienter kontinuerligt och kontinuiteten är stor. Vi i Centerpartiet är övertygade om att det finns en stor vinst i att ge tandvården ett än större uppdrag vad gäller det hälsofrämjande arbetet med bland annat tobaks- och drogprevention och viktproblematik. Vi vill se fortsatt arbete med FRAMM - Fluor, Råd, Arena, Mat och Motivation - i alla regionens skolor. Det handlar om regelbunden fluorlackning av tänder, råd om hur elever ska sköta sina tänder, att möta elever på en annan arena än kliniken, information om hur mat och dryck påverkar tänderna samt att motivera elever att sköta sina tänder. Vi vet att också att tandvården likt annan hälso- och sjukvård är den första instans som många söker sig till när man är utsatt för våld i nära relationer.

Av alla barn och unga i Västra Götaland går 95 procent hos folktandvården och 5 procent hos privata aktörer, bland den vuxna befolkningen går 60 procent till privatpraktiserande tandläkare och 40 procent till folktandvården. Reglerna och avtalen är detsamma oavsett om barn och unga väljer folktandvården eller en privat tandläkare. Oavsett om tandvårdskliniken är privat eller offentligt driven är det viktigt att det finns en tandvårdsklinik som tar emot barn, unga och gamla i varje kommun. Det viktiga är att insatserna och den kunskap som finns även fortsatt utgår ifrån att lägga sitt fokus på de med störst behov och inte utgår ifrån en åldersgrupp.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

47. Fortsatt fokusera på FRAMM i alla regionens skolor
48. Ha mer uppsökande verksamhet för att alla äldre ska få nödvändig tandvård. Satsa extra på patienter med stora tandvårdsbehov som äldre, sjuka och personer med funktionsvariation.
49. Öka fokus på att informera om det särskilda tandvårdsstödet för personer med psykisk sjukdom.
50. Arbeta mer intensivt för att öka tillgången på tandhygienister som det lider stor brist på.
51. Att all personal inom tandvården kontinuerligt utbildas för att ha kunskap om sexualbrott, våld mot barn och våld i nära relationer och sexuellt våld på arbetsplatsen.



Ett barn blir till

IVF-behandling

Ett ansvarsfullt föräldraskap bygger på förmågan att ge barnet kärlek, trygghet och omsorg. Den förmågan har inte att göra med hur barnet har blivit till, föräldrarnas sexuella läggning eller om föräldrarna lever i en parrelation. Oavsett vilken familjekonstellation man ingår i behöver barn få en trygg tillvaro och mycket tid med sina föräldrar. Alla familjer måste få bra förutsättningar för ett fungerade familjeliv och yrkesliv.

Allt fler väljer att skaffa barn senare i livet är något som påverkar behovet av provrörsbefruktnings ("IVF" in vitro-fertilisering) då fruktbarmheten är som störst vid 21–23 år och sjunker succesivt efter 25 år för att vid 35 avta rejält. Köerna till utredning och behandling i Västra Götalandsregionen är långa och för att avlasta verksamheten ser Centerpartiet positivt på att öppna upp för fler privata alternativ.

En trygg och säker förlossningsvård

Förlossningsvården i Västra Götaland håller mycket hög klass. Den samlade kompetensen som finns i våra fyra förlossningsmottagningar och neonatalavdelningar bidrar till att andelen förlossningsskador i vår region är betydligt lägre än rikssnittet. Det finns ändå flera viktiga förbättringsområden. Det händer att mammor och nyfödda barn separeras vid komplikationer eller sjukdom som kräver intensivvård. Det finns kvinnor som inte får det amningsstöd de skulle behöva, och det finns nyblivna föräldrar som drabbas av depression efter en förlossning.

Centerpartiet vill fortsätta att utveckla hela vårdkedjan, från första besöket hos mödrahälsovården, till förlossningsvård och eftervård för att se till att vi har en jämlik förlossningsvård i hela regionen. Genom att även kunna erbjuda någon form stöd såsom doulor för dem med förlossningsrädsla samt i vissa fall en mer hemlik förlossningsmiljö kan vården utvecklas och tillgodose olika behov hos olika individer.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

52. Se en förstärkt eftervård så att kvinnor snabbare ska kunna få tillgång till vård och behandling av förlossningsskador.
53. Korta köerna till IVF genom att öppna upp för fler privata alternativ.
54. Säkerställa att alla kvinnor får det amningsstöd de behöver
55. Arbeta förebyggande för att förebygga förlossningsskador.
56. Se en mer sammanhållen vårdkedja för ökad kontinuitet under graviditet och förlossning
57. Förstärka förlossningsvården för en mer jämlik vård inom förlossning i regionen.

Universitetssjukhuset

Sahlgrenska Universitetssjukhuset, SU, är ett av Europas största universitetssjukhus. Sjukhuset har ansvar för högspecialiserad vård i Västra Götaland och även flera sjukvårdsspecialiteter för hela Sverige. SU för också ut kunskap om nya metoder till andra sjukhus inom regionen. Denna del av uppdraget utgör en viktig del för stärkt kompetensutveckling i hela regionen. Stark forskningsmiljö har stor betydelse för att locka kvalificerad arbetskraft, skapa tillväxt och inte minst rädda fler liv.



I regionen finns god tillgång till hög kompetens och stor kreativitet. Tillsammans med högskolor, universitet, näringsliv och övriga delar av samhället ges förutsättningar för nya innovationer, ökad export och ökad tillväxt i länet. Ge Sahlgrenska International Care, som säljer vård till utomeuropeiska patienter, utökade möjligheter att exportera sina tjänster både inom vård och behandling, men också inom utbildning.

Genom ökad användning av den data som finns kan den kliniska forskningen knytas närmre vårdens vardag, och genom nära samarbete mellan forskning, sjukvård och patienter kan nya möjligheter skapas för utveckling av mediciner, medicinteknik och behandlingar. Om vi kan göra verklighet av digitaliseringens revolutionerande möjligheter till analys av stora mängder medicinska data kan vi också ge bättre vård till varje unik patient.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

58. Utveckla arbetssätt för mindre byråkrati, för mer tid för patienter.
59. Ge Sahlgrenska International Care, som säljer vård till utomeuropeiska patienter, utökade möjligheter att exportera sina tjänster både inom vård och behandling, men också inom utbildning.
60. Utöka forskningen om egenvård och förebyggande vård och se hur digitala hjälpmedel kan vara ett stöd för att stimulera medborgare till ett mer hälsosamt liv.

Stärk forskningskompetensen

För en region som vill stå stark inom life science är forskningskompetens fundamentalt. Det faktum att antalet forskande läkare inom hälso- och sjukvården minskar utgör ett reellt hot mot utveckling och patientsäkerhet. Vid en hälsokris är det avgörande att det finns forskarkompetens inom hälso- och sjukvården för att kunna utföra tidiga studier och därmed snabbt öka kunskapen.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill stärka forskningskompetensen inom vården så att vi kan öka vårdkvaliteten för våra medborgare och vara en än mer attraktiv samarbetspartner för både akademi och industrin nationellt och internationellt.

Bemanningen i hälso- och sjukvården har ingen buffert i normalläge. När det blir krisläge måste forskande personal in i rutinsjukvård, trots att dessa personer i högsta grad behövs som länk mellan forskning och vård när vi drabbas av nya virus eller andra hot. Vi vill att regionen stärker karriärvägar för forskande personal inom hälso- och sjukvården och att lärosäten ökar utbildningsplatser inom laboratoriemedicin.

Vi vill att regionen uppdrar hälso- och sjukvården att bedriva och medverka i klinisk forskning, vilket skapar tydliga och positiva incitament för hälso- och sjukvårdspersonal att arbeta med forskning, kommersialisering och kliniska studier. Det stärker karriärvägar för forskande personal inom hälso- och sjukvården, ökar satsningarna på fortbildning för vårdpersonal i sin planering och budget, informerar medborgarna om vilka kliniska studier som pågår och inför en funktion där patienterna kan anmäla sitt intresse för att delta i studier. Syftet är att öka jämlikheten i vården.



Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

61. Stärka forskningskompetensen inom vården så att vi kan öka vårdkvaliteten för våra medborgare och vara en än mer attraktiv samarbetspartner och arbetsplats.
62. Att regionen uppdrar hälso- och sjukvården att bedriva och medverka i klinisk forskning, vilket skapar tydliga och positiva incitament för hälso- och sjukvårdspersonal att arbeta med forskning, kommersialisering och kliniska studier.

Kvalitetsdriven verksamhetsutveckling

Kvaliteten i vården vilar på medarbetarnas kunskaper om patienterna, diagnoserna och behandlingarna. En ständig kvalitetsutveckling av vården kräver därför att ny kunskap tas fram, sprids och blir till nya behandlingar. Det innebär att det bästa sättet för att förbättra vården är att ge förutsättningar för medarbetare och organisationer att öka sin kunskap.

Utvecklingen av regionala vårdprocesser, stöd till uppföljning och stöd i förbättringsarbete ska göra det enklare att arbeta kunskapsbaserat i mötet med patienten. En minskning av oönskad variation ger en mer jämlik vård med högre medicinsk kvalitet, samtidigt som vården blir säkrare och effektivare.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

63. Driva på utvecklingen och skapa legitimitet för utvecklings- och förändringsarbetet och då måste stödet till kunskapsorganisationen säkras.
64. Se ökat kunskapsutbyte mellan den kommunala- och regionala vården.

Digitaliseringen öppnar upp för nya möjligheter

Digitaliseringen påverkar alla områden i samhället och invånarnas förväntningar på hur även vården möter och interagerar med omvärlden ökar. Digitaliseringen ökar patientkvaliteten, ger mer tid för forskning och hjälper kapacitetsplanering.

Centerpartiet anser att vården bättre måste ta tillvara och använda digitaliseringens möjligheter, vilket förutsätter förändringar på flera plan. Att ta till sig ny teknik och nya arbetssätt är en förutsättning för att lyckas med såväl utveckling av nära vård som koncentration av vård. Genom att nyttja digitalisering kan vi öka tillgängligheten till vården, speciellt för människor på landsbygden. Tillgång till snabbt bredband är en förutsättning för att alla invånare ska kunna få tillgång till e-hälsotjänster. För Centerpartiet är det en hjärtefråga.

Digitaliseringen är också en helt central förutsättning för att skapa en god arbetsmiljö för regionens medarbetare i en snabbt föränderlig tillvaro. Digitaliseringens möjligheter ska därför alltid beaktas vid omställning av vården genom att använda principen om digitalt först. Det vill säga, det som kan göras digitalt ska göras digitalt oavsett hur tjänsten levererats tidigare. Detta utan att nya lösningar verkar uteslutande gentemot människor som av olika anledningar inte kan hantera ny teknik. Nya digitala vårdformer och tjänster ska utvecklas, men det behöver också ske en implementering av redan framtagna tjänster. Användarperspektivet för såväl medarbetare som patienten är centralt när vården ska digitaliseras. Det är viktigt att de nya digitala systemen är enkla, användarvänliga och säkra.

Det handlar också om beslutsstödsystem och andra verktyg som förbättrar patientsäkerheten och underlättar medarbetarnas vardag. Centerpartiet vill att vi vidareutvecklar 1177 med övriga regioner så att det blir den naturliga vägen in till vården för invånarna. Här ges de



första grundläggande råden om egenvård och en vägledning för fortsatt omhändertagande inom vården. Det ska också vara enklare för patienter och vårdgivare att få åtkomst till journaler när de söker hjälp. Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) kommer möjliggöra ökad patientdelaktighet genom hela vårdförloppet. Vi behöver säkerställa att resurser finns för att alla kommuner ska kunna delta i alla delar i journalsystemet så att informationen om patienten och dess vård blir mer sammanhållen.

I ett första läge handlar det om vårdmöten på distans, distansövervakning med sensorteknik samt internetbaserat stöd och behandling. Vi i Centerpartiet vill att det ska vara norm inom vården att vårdkontakter och kallelser sker digitalt. Under nästa mandatperiod ska 20 procent av alla vårdkontakter vara överflyttade till digitala vårdkontakter och i stort sett ska alla kallelser ske digitalt. Digitala påminnelser ska skickas för att minska antalet uteblivna besök.

Vi i Centerpartiet anser att medborgare ska kunna lista sig hos vilken vårdgivare de vill - fysisk eller digital - oberoende av patientens hemmaregion. Men systemet behöver bli mer rättvist och därför behöver staten reglera dagens ersättningsystem för nätläkartjänster så att de ingår i samma ersättningsystem som resten av vården. Ersättningen ska vara den samma även när patient och läkare befinner sig i olika regioner. Vårdgarantin i primärvården ska gälla hos den utförare patienten är listad hos, oberoende av patientens hemmaregion.

Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

65. Att utvecklingen av nätläkartjänster ska understödjas men också regleras på ett sätt som är ekonomiskt hållbart och fungerar för alla invånare i hela landet.
66. Utöka service till patienter för att minska risken för digitalt utanförskap. Inrätta patientstödjare och helpdesknummer.
67. Utveckla 1177.se så att det blir den naturliga ingången till vården.
68. Se mer egenvård genom ökad hemmonitorering
69. Ge mer eget ansvar för sin hälsa genom att nyttja AI tillsammans med självmonitorering.
70. Att den digitala tekniken nyttjas fullt ut inom de områden det är möjligt och önskvärt ur ett patientperspektiv.

Satsa på personalen – rätt till fortbildning

En förutsättning för god och nära vård är att det helt enkelt finns tillräckligt med kompetent och engagerad personal. Stora pensionsavgångar under kommande år tillsammans med att andelen äldre ökar påverkar behovet av fler medarbetare inom vård och omsorg. Inom vissa specialiteter finns det redan idag en akut personalbrist, såväl inom vården som äldreomsorgen. Personalbristen är en utmaning som kommer att kräva många olika lösningar. En viktig del är utbildning av fler specialistutbildade sjuksköterskor, inte minst inom geriatrik. Det behövs också fler utbildade undersköterskor. Centerpartiet vill införa en undersköterskeexamen som är gemensam för omvårdnadsprogrammet i gymnasieskolan, yrkesvux och andra utbildningsvägar.

Yrkesvux är en yrkesutbildning med statlig medfinansiering för de utan fullständiga gymnasiebetyg som vill bli exempelvis vårdbiträde eller undersköterska. Genom denna väg hittar hälso- och sjukvården och äldreomsorgen en stor del av den kompetens man behöver. Eftersom Yrkesvux kräver investeringar i mycket utrustning är dock långsiktiga planeringsförutsättningar särskilt viktiga.



Många yrkesgrupper inom vård och omsorg är utbildade vid universitet eller högskolor som rent organisatoriskt är statliga myndigheter. Att de fungerar väl är avgörande för regioner, kommuner och vårdföretags möjligheter att hitta och rekrytera kompetens. Det är vanligt att läkarstudenter under utbildningen hinner rota sig och skaffa familj. Var i landet det finns läkarutbildningar har därför en direkt påverkan på regioners möjligheter att locka läkare när de börjar söka allmäntjänstgöring, (AT-tjänstgöring). Sedan en tid tillbaka är delar av Göteborgs universitets läkarutbildning utlokaliserad till Skövde. Något Centerpartiet ser som mycket positivt på.

Vårdutbildningar finns framför allt för att förse hälso- och sjukvården och äldreomsorgen med kunniga medarbetare. Deras behov måste därför väga mycket tungt i hur utbildningarna är dimensionerade. Centerpartiet vill att regionerna som känner sina egna behov bäst ska ha stort inflytande över dimensioneringen av utbildningsplatser vid närliggande universitet och högskolor.

Chefer har genom sin närvaro en stor betydelse för medarbetarnas arbetsmiljö och förutsättningar för att ge brukare och patienter bra vård och omsorg. Det förutsätter att man som ledare har rimliga förutsättningar. I hela välfärdssektorn finns ett grundläggande bekymmer med för många medarbetare per chef. Det finns tydliga forskningsresultat som visar på att högst 20 till 25 medarbetare per arbetsledande chef skapar förutsättningar för en bra arbetsmiljö. I dag ligger många verksamheter istället på det dubbla antalet medarbetare per chef, vilket ger små möjligheter att vara närvarande, leda och stötta medarbetare. Det här är ett arbetsmiljöproblem som blir ett jämställdhetsproblem då vård- och omsorgen är en kvinnodominerad sektor. I grunden är det en arbetsgivarfråga mellan regioner och kommuner och fackförbund. Dagens förhållande sätter dock fingret på att en äldreomsorg och hälso- och sjukvård som tar dessa kvalitetsfrågor på allvar kommer att behöva lägga mycket resurser på att rekrytera och anställa fler ledare kommande år.

Vi behöver göra vårdrutorna än mer attraktiva för att säkerställa att vi har kompetens för en god vård. Det är en viktig framtidsfråga. Institutet för stressmedicin (ISM) som bedriver forskning och utvecklingsarbete inom stress, hälsa och psykosocial arbetsmiljö för Västra Götalandsregionen betonar vikten av att den psykosociala arbetsmiljön fungerar för att en verksamhet ska stå stadig. Det handlar om tydlig kommunikation och bra organisationsstrukturer. ISM belyser också vikten av hälsoförebyggande och hälsofrämjande insatser på grupp och organisationsnivå.

Bra löner och arbetsvillkor i offentliga verksamheter är viktiga jämställdhetsfrågor att arbeta med. Vi vill att sjuksköterskor och undersköterskor ska få möjlighet att vidareutbilda sig på arbetstid, samtidigt som vi behöver göra det enklare att starta och driva företag inom vård och omsorg. Vi behöver också minska den administrativa belastningen på regionens chefer och sjuksköterskor. Vi behöver ge vårdpersonal möjlighet att uppgiftsväxla till servicepersonal och administrativa sekreterare, men också anställa fler som arbetar med administrativa arbetsuppgifter. Alla ska få möjlighet att arbeta till bredden av sin kompetens.



Vi i Centerpartiet i Västra Götaland vill

71. Att antalet underställda medarbetare per chef ska vara max 25.
72. Ge chefer bättre systemstöd och samtidigt anställa mer servicepersonal för att minska den administrativa belastningen på regionens chefer och sjuksköterskor.
73. Ge vårdpersonal fortsatt möjlighet att uppgiftsväxla till servicepersonal och administrativa sekreterare.
74. Se fler karriärstegar för undersköterskor, sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, fysioterapeuter etc. så att fler kan utvecklas och stanna kvar inom yrket.
75. Utveckla ledarskapsutbildningarna med ökat fokus på närvarande och stödjande ledarskap i syfte att minska personalomsättning.Handledning ska vara obligatoriskt till alla första linjen chefer i vården under de första åren som chef. Större befogenheter måste hänga samman med ansvar.
76. Se seniora medarbetare som handledare men också för att överföra kunskap till nyutbildade
77. Låta alla utlandsutbildade läkare, tandläkare och sjuksköterskor gå programmet för lärande och utveckling i svensk hälso- och sjukvård (PLUS-programmet).
78. Utveckla kliniska utbildningscentra i varje delregion
79. Nyttja digitala tekniken för regionala utbildningsinsatser och kontinuerlig utbildning.
80. Utöka möjligheten till kombitjänster mellan sluten och öppenvård men även mellan förvaltningar samt mellan region och kommun.
81. Ha en kvalitetsdriven verksamhetsutveckling: Utveckling av medarbetarenkäten så den kan användas på ett bättre sätt i arbetsmiljöarbetet där fler frågor ska fokusera på ledarskap på olika nivåer och ta tillvara på medarbetarnas initiativ.
82. Att andelen hälsofrämjande och hälsoförebyggande insatser ska öka bland regionens personal.



En ansvarstagande politisk ledning

I allt fler av Sveriges kommuner och regioner uppstår svårigheter att bilda hållbara och utvecklingsfokuserade politiska ledningar. Partierna i fullmäktigeförsamlingarna blir fler och det kan vara svårt att rekrytera ansvarstagande personer till krävande politiska positioner. Centerpartiet är ofta med och tar ansvar i ytterst svåra parlamentariska situationer i kommuner och regioner. Vi har tagit ansvar i politisk ledningen för Västra Götalandsregionen under alla mandatperioder förutom en. Vi har samarbetat med flertalet partier och även slutit breda överenskommelser där alla fullmäktiges partier medverkat. Centerpartiet avser att fortsätta ta ansvar för ledningen av regionens stora och ansvarstunga verksamhet. Regionens framgång är breda politiska överenskommelser, ekonomiskt ansvarstagande, långsiktiga inriktningar med utvecklingsfokus samt ett förtroendefullt samarbete mellan politik och förvaltning.

Väljare, patienter, resenärer och skattebetalare förlorar på oansvarigt ekonomisk och flyktig löftespolitik som blir följd av hoppande minoriteter. Därför kommer vi även fortsatt verka för en politisk ledning som vilar i den breda politiska mitten med ansvarstagande partier. Vi kommer att sträva efter en politisk ledning i majoritet.

Det finns politiska krafter som ser mer offentliga monopol eller ändrat huvudmannaskap som lösningar på de flesta av vårdens problem. Vissa vill förbjuda de privata alternativ som är förutsättningen för valfrihet och som utvecklar vården. Andra vill göra en gigantisk omorganisation där ansvaret för vården flyttas från regionerna till staten. Men ju mer makt och beslutsfattande flyttas från människor och medarbetare ju mer dövd blir vården för patienternas behov.

Att människor, företag, kommuner, regioner och ideella utförare lokalt och regionalt har frihet att testa egna och nya idéer skapar vad som kallas för institutionell konkurrens. Goda exempel och lösningar kan sprida sig som ringar på vattnet. Men finns inte friheten att prova och testa sig fram kring hur vården bäst tjänar människor i en stadsdel eller bygd, läggs alla ägg i en korg där enskilda politiker eller statliga tjänstemän ska hitta en enda lösning som passar tio miljoner människor.

Centerpartiet säger nej till att stänga ute privata vårdgivare eller att flytta ansvaret för all vård till statlig nivå. Vår idé är en helt annan. Patienter ska få mer valfrihet och inflytande, och medarbetare ska få större möjligheter att vara med och utveckla vården. Det är nyckeln till en tryggare vård som finns närmare människor.